ipsorum consolaõem, atq inde ẽ seqt, q xto debeant assimilari in gloria, et illic ẽe ubi ipse ẽ, et videre gloriam ipsiꝰ, ejusq participes esse.

Cap: XVIII.

Postq hæc q xtꝰ docuit et fecit ministerij sui in terris tpre recensuerat Eglista, pgredit nunc ad ultimum vitæ actum, cꝰ caa in mundum venerat, docens q raõe xtꝰ post varium exa-men variasq injurias tandem cruci sit affixꝰ et factꝰ p nobis hostia.

Caput hoc decimum octavum tribus partibꝰ constat

1. continet ea q in horto facta.
2. ea q coram judicio Eccliastico ut ita loqr facta à ℣. 13 usq ad 28.
3. ea q coram judicio politico et gentili facta à ℣. 28. ad finẽ.

1. Quod ea attinet q in horto facta st, illic occurrit
   a. ipse locꝰ eꝰq sitꝰ ℣. 1.
   b. descriptio eorum q illic erant, xtꝰ npe et discipuli ibid:
   c. Judæ Proditoris notia q habuit de eo loco ibid:
   d. Caa illiꝰ notiæ petita à consuetudine xti etc. ℣. 2.
   e. Hostilis Judæ et militum, aliorumq introitꝰ et arma-tura ℣. 3.
   f. xti ad illos oratio ℣. 4.
   g. illorum responsio, q finem adventꝰ indicant
   h. Spontanea et imperterrita xti confessio, q ipse sit ille quem qrant ℣. 5

i. mira

i. miraculosa hostium in terram prostratio ℣. 6.

k. repitita Xti ad illos interrogaõ, illorumq; responsio, et Xti oblaõ, q̃ se offert, ut suos juxta verbum suum liberet ℣. 7. 8. et 9

l. factum Petri, aurem amputantis Servo Sacerdotis

m. Increpaõ Xti ℣. 11.

n. apta patefactio officii, q Xto incumbebat ex vltate Patris

o. Xti captivitas s. captivaõ ℣. 12.

2. ocurrit

α. Xti ad domum summi Sacerdotis translaõ ℣. 13.

β. illius descriptio à facto aliquo Cœdaneo ℣. 14.

γ. Comites Xti, Petrus et alius discipulus

δ. illorum admissio in aulam Pontificis ℣. 15. et 16.

ε. Proditio Petri p ancillam

ζ. negaõ Petri ℣. 17.

η. occaõ q̃ petitur ab eo q Petrus egerat, factiq; illius raõ à qualitate tempestatis ℣. 18.

θ. examen Jesu institutum à Pontifice de discipulis et dra ipsius ℣. 19.

ι. responsio Xti ad interrogata ℣. 20. et 21.

κ. ministri alicujus factum Xtm ob id responsum verberantis ℣. 22.

λ. reprehensio illius facti à Xto, raõibus confirmatur ℣. 23.

μ. abductio Xti ad Cajepham

ν. iterata Petri et ut ita loquar tertiata abnegaõ, eusq; occaões, ac singularis q̃dam circumstia ℣. 25. 26. et 27.

Tertia

Cap: 18.

Tertia pars complectitur ea q̃ gesta sunt in prætorio Pilati, ubi occurrit

1. adductio Xti in prætorium
2. tps manè sc.
3. Circumstia, q Judæi n̄ intraverint ne contaminarentur ℣. 28.
4. inqsitio Pilati in caam adducti Jesu ℣. 29.
5. responsio Judæorum, q sit κακοποιὸς maleficus ℣. 30.
6. replicaõ Pilati dantis pmissoem Judæis Xtm occidendi
7. Excusaõ Judæorum ℣. 31. eq caa indicatur ℣. 32.
8. Examen ipsius Jesu factum à Pilato an sit rex Judæorum ℣. 33.
9. Xti responsio q inqrit in caam hujus accusaõis ℣. 34.
10. responsio Pilati, q à Judæis pfectam ee accusaõem illam docet et simul in facta Xti inqrit ℣. 35.
11. responsio Xti directa de regno suo eqq indole ℣. 36.
12. Interrogaõ Pilati an rex sit.
13. responsio Xti q id affirmat, et simul naam regni et subditorum eq indicat ℣. 37.
14. Pilati circa veritatem negligentia, et simul pfessio innocentiæ Xti ℣. 38.
15. Ejusdem Propositio ad Judæos, an velint Xtm dimitti ℣. 39.
16. Judæorum responsio, q̃ Barrabam p Xto petunt dimitti ℣. 40.

Primò

V: 1.

Primò itaq narrat hic, ubi et qõo Xtus captus fuerit nõe in horto, à Juda et militibus, postq enim Xtus illa q jam examinavimus, locutus fuerat, exivit cum discipulis in hortum etc. n sine caa memorat Eglista, id factum postq ea locutus erat, Xtus enim voluit anteq pateret caas passois suæ eqq eventum et fructus discipulis suis explicare et pdicere, tum ut ipsorũ animi munirent et confirmarent contra tentaões, tum ut ostenderet, se ad patiendum se composuisse, et in passõe deo obedire et pstare obsequum voluntarium, ita enim supra dixerat, q ajam suam à se ipso ponat cap: 10. et tq. verus Sacerdos voluit se ipsum offerre ut sacrificium voluntarium, eo enim fine aures sibi pforari voluerat, et suo tpre veniebat in mundum ad faciendum voluntatem dei, hoc ẽ uti Aplus id explicat ad offerendum se ipsũ et unica oblatõe consummandum oes q sanctificant vide Ps: 40. coll: Heb: 10. igr ea ploq voluit ad discipulorum aliorumq institutõem et consolaõem.

Et pfatus ea exivit, ut dicit, sc. ostendere volens tps illud instare, q Hierosolyma n amplius sit futura locus adoraõis et oblatõis, sz relinquenda vacua, uti ẽ Matt: 23. illic offerebant sacrificia, qrum sanguine pecca n poterant expiari, Xtus ẽ se ipsum offerre volens ad expianda pecca exivit.

Socij discipuli fuere, sc. quos ille volebat ẽe testes passois et resurrectõis suæ, et ita eus qqs pcones p universum mundum, neq enim alias illi potuissent tq. testes auriti et oculati testari, nisi vidissent et audivissent ea q pdicare debebant de Xti morte et resurrectõe, et dum illos assumsit, simul illis indicare voluit, q sint futuri passõum qqs consortes, et anteq cum ipso regnare point, pati cum ipso qqs debebant,

Cap: 18.

bant, q̃ in re qq̃ illi typꝰ et exp̃lm fuerunt fidelium p̃ ipsorũ sermonem crediturorum, quorum plerumq̃ ea sors ẽ, ut conformari Xto in passoibꝰ debebant, anteq̃ illi conformantꝫ in gloria Rom: 8. et illi comitantes Xtm dum exijt ad patiendum suo exp̃lo et docent nos qq̃ paratos ẽe debere ad patiendum cum Xto et p̃ Xto.

Locus ad quem exibat Xtꝰ cum discipulis erat hortꝰ ultra torrentem Kedron, alij Eglistæ distinctiꝰ illum describunt, dum Gethsemane vocant et ad montem Oliveti fuisse dicunt, q̃ cum ipso nõe satis convenit, q̃ rãõ sit denominaõis hꝰ torrentis n̄ convenit inr oẽs, siqdem si Græca vox spectetꝫ, ea videatur scare à Cedris denominata fuisse, ss 2. Sam: 15. ℣. 23. Kedron vocatꝫ, ita ut videatꝫ Græca vox explicanda ex illa Hebraica, q̃ ab atrore scaõem habet, ita ut sit ac si dicatur torrens umbrosꝰ, et q. niger forte ab umbra arborum, si Cedri fuerint s. aliæ, et torrens ille fuit in valle, et ultra illum fuit mons Oliveti, et illic hortꝰ ille Gethsemane, ubi et oleæ premebantꝫ et oleum exprimebatꝫ, et hæc n̄ videntꝫ carere mysterio, nam inr illum hortum et Hierosolymam ~~fore sanctificandum et glorificandum~~ cum vallis eet, q̃ distinctoẽm faciebat, videtꝫ enim Hierosolymam n̄ amplius fore locum gloriæ dei, ss deum extra Hierosolymam fore sanctificandum et glorificandum, q̃ verò in horto voluit capi Xtꝰ, id videtꝫ respicere ad lapsum primi Adami, q̃ in horto contigit, ẽo peccum secundꝰ hic Adamus ut expiaret in horto capi voluit, et cum à pecco primi Adami q̃ ille commiserat p̃ liberi arbitrii arbitrii abusum, ortum sit dñium pecci et diaboli, atq̃ ita captivitas hoũm et servitꝰ, filiꝰ dei in horto capi voluit, ut nos liberaret, qmdm supra cap: 8. docuit, verè liberos ẽe, quos filiꝰ liberos faciat, et ad montem

Oliveti

Oliveti in horto Gethsemane pati voluit, ubi oleum exprimebat ut ostenderet se unctum Spu S. ut Xtm Dni, et vi suæ passois oleumq fluxurum in suos, Spm S. npe instar olei effundendum, ut unctois illius participes fiant quotquot credant in Xtm, revera enim Spus S. et unctio eus e fructus et effectus passois Xti, et p illum noen Xti tq. oleum effundebat Cant: 1.

Describit autem abitus Xti in hortum à comitibus, q erant discipuli Xti, illi enim ut supra vidimus cap: 15. v. 27. et 17. v. 18. mitti debebant in mundum, ut eent testes eorum q Xtus dixerat fecerat et passus erat, hinc Xtus eos voluit secum habere ut testari poent tq. oculati et auriti.

V. 2. Et hic locus in quem cum discipulis suis intrabat Xtus, opportunus erat pditoi Judæ, ille enim, ut e v. 2. noverat illu, pp q sæpius illic convenire Xtus cum discipulis suis solebat, p.d. exivit eo Xtus, quoties fugiebat turbam et qrebat secessum et otia, ut poet tum instituoi discipulorum suorum, tum pcibus qq vacare, loca enim solitaria ad meditaoes, colloqa pia et seria et preces st aptissima, unde et Xtus oraturos jussit intrare cubicula sua Matt: 6. ut enim st res huaæ nunc saltem pleraq q in societate houm occurrunt, abstrahunt potius ajum à deo, q ut ad illum adducant colloqa prava, facta pversa, imo ipsæ creaæ irraoales sæpe impediunt et lædunt aj pietatem, et non sinunt saltem soli deo intentum ee sine impedimento, verum forte et hoc indicare voluit Xtus, qndo exiens Hierosolymam in horto q. et sub dio oravit, et docuit instare tps, quo oi in loco manus puræ ad deum attolli point, ut e Mal: 1. conf. Joh: 4. v. 20. 21. 22. et 23. et quo ubiq debebat audiri verbum dei, postq lex ex Zione eet egressa Es: 2. Et Judas p.d. illic

cum

cum Xto fuit aliquoties, hæc enim rão allegat, cur noverat lo- Cap: 18.
cum illum, ita ut pateat, q parum psit audire verbum dei et
Xti, si ajus n sit purg, alias Judas commoveri debuisset juxta
cum reliqs discipulis dra et precibg Xti, qbg et ipse intererat,
ss ajus ipsig erat terra petrosa, et tribulis ac spinis obsita,
ut loquamur ex parabola Xti Matt: 13. et Luc: 8. et hinc se-
men verbi suffocabat, et in ipso manifesto patet, studium carnis
inimicitiam ee adversg deum, nam carnalis hg hois animg p.d.
offendebat, q nulla in Xto spees, et q vita ipsig mere spualis
eet, atqs ita n responderet carnali ipsig exspectaoi de Messia
in quo gessit typum ppli Judaici, quo eam qqs ob caam Xtm
rejecit, ut supra aliquoties docuimg.

Judas E male ajatg ~~[illegible]~~ erga Xtm ut videt tam commo- V: 3.
dam nactg ipsum pdendi occaoem, assumsit cohortem et mi-
nistros ex servis Pharisæorum et primariorum Sacerdotum
et venit eo cum laternis, lampadibg et armis, qnam illa fue-
rit cohors disqri solet, n sine raõe existimat fuisse eam
q data fuerit et ad custodiam tpli, impr. diebg festis, ut ita
Judæi sacris defungi sine impedimento pcant, et illis solitum
fuisse pfui ex Josepho docent στρατηγὸν aliquem ex prima-
rijs Judæorum.

Cum illis autem conjungunt ministri primariorum Sacer-
dotum et Pharisæorum, ut sc. pateret Judæos et Gentiles
simul conspirare in necem eg, q venerat ut utrosqs salva-
ret, et tum cum deo, tum inr se reconciliaret, ut forte vo-
luerit tum in hoc, tum in seqq. q à Judæis et Gentilibg si-
mul passg e, ostendere, se mori pp pecca utrorumqs, et ita
utrosqs ee caas mortis suæ.

Veniunt

Veniunt autem armati et instructi simul laternis et lampadibus, ut sc. latebris et vi quoque non poet se subducere Xtus, quae ratione ostendunt prudentiam carnalem; quae si adhibuissent in spiritualibus, et adhibita lucerna et lampade verbi divini, quaesivissent Xtum in Mose et prophetis, et si induissent πανοπλίαν Dei, melius saluti suae consuluissent, et dum armis utuntur Romanorum ad occidendum Xtum, merebantur ut justa talione eorum armis et gladio ipsi quoque caderent et exstinguerentur, uti eventus docuit.

Ita p. ajus proditoris hoc quoque discipuli Jesu, quod et osculo ut alij Eglistae narrant vel reverentiam et amorem erga Xtum, vel ut alij interpretantur contemtum indicavit, neque enim discipulis licitum fuisse ea ratione magistros osculari, etsi hoc non ita ex circumstantijs hrae manifestum sit, nunc Xti quoque ajus conspicuus est, tum ex testio Eglistae, tum ex facto Xti, Jesum scientem volentemque passum esse indicat Eglista N. 4. quando dicit, eum scivisse quae ipsi obventura essent, attamen novisse hanc esse voluntatem Dei, ut ajam ponat pro ovibus suis, ut supra visum, et praeced: cap: ipse memorat mandatum quod acceperat à patre et cap: 16. dixerat se brevi ab ipsis auferendum, ipsosque propterea tristitiam habituros, uti et supra aliquoties non obscure instantem passionem et mortem praedixerat, et sane alias in passione et morte Xti non fuisset obedientia, obediens is enim demum est, qui sedem legem agit, et sedem legem agit aliquid aut patitur, quod autem obediens fuerit usque ad mortem crucis dicitur Phil: 2. et ipse Xtus, quando haerens calicem sibi bibendum addebat, non ut ego, sed ut tu vis, unde ubique Deus dicitur ipsum tradidisse in mortem propter peccata nostra Rom:

N: 4.

4.

Rom: 4. etc. Deus exigebat poenam peccati, et ipse se submisit Es: 53. hinc & omnia et scire debuit quae pati debebat secundum voluntatem Dei, ut sciens volensque pateretur et ex obedientia. Cap: 18.

Hoc probavit facto suo, exivit enim et interrogavit quem quaerent, exeundo ad ipsos docuit, se nolle se ipsum subducere aut latebras quaerere, attamen ostendit se promptum esse ad patiendum, et dum simul interrogat quem quaerant, innuit se scire ipsorum molimina, et alias tamen esse suas, alias ipsorum cogitationes, quaerebant illi eum qui se offerebat, quaerebant laternis et armati eum qui nec dolo, nec uti vi volebat, quaerebant ut captivum ducerent et occiderent qui venerat ut moriretur, quaerebant ipsi illum ut occiderent et ita eluderent et frustrarentur id omne quod de regno suo praedixerat ipse et discipuli ipsius, ipse hac ratione regnum suum stabilire volebat, oportebat enim illum pati et ita intrare in regnum Luc: 24. ut enim olim fratres Josephi, ut ipse illis exprobrat aliud cogitabant quam Deus, Deus exaltare volebat, quem illi humiliare et captivitati et servitutis mancipare imo morti.

Et quo fine accesserint responsione sua docent v. 5. profitentes se Jesum Nazarenum quaerere, Jesus vocabatur secundum monitum Angeli, ratione muneris, quod gesturus erat, salvaturus quippe erat populum suum à peccatis: Jesus enim est à יהושע et notat Σωτήρα Salvatorem et Servatorem; Nazarenus vocatus fuit à loco habitationis et educationis, ita tamen ut forte in ipso nomine allusio quaedam sit ad ipsius officium, quamdiu novimus Deum nomina voluisse saepe esse sanctiva, atque ita forte non absurde cogitari v: 5.

poet

poet ipsum q̄ ē נוצר vocatum ēē Nazarenum, v̄ ut ēē allu-
dat ad nōen Naziraei, ss saltem nōen Jesu id notat, attamē
illi inscii loquunt veritatem et serviunt consilio dei, ut enim
Nazarenus hic esset verè Jesus, occidi debebat, siquidem n̄ poterat
servare à peccatis pplm suum nisi in mortem traderet pp ipsorū
pecca, debebat enim se ipsum offerre in hostiam ut expiaret
pecca ipsius, mors debebat ēē electorum vita, pecca suorum in
cpre suo portare debebat in crucem suspendi debebat in ligno
hoc ē, in cruce ut fieret maledictio, et suos à maledictōe li-
beraret deut: 21. Gal: 3. ss illi simul ostendunt se ignorare
vim nōis, alias n̄ q̄sivissent ad captivum ducendum et occiden-
dum Jesum v. Servatorem, id Paulus notat, q̄ Judaei, si cognovis-
sent dnūm gloriae, eum n̄ fuissent crucifixuri 1. Cor: 2.

Cum Ei xtus hoc audivisset ex ipsorum ore, q̄ aliàs n̄
ignorabat, fassus ē se illum ipsum ēē, ut eo clarius illgerent,
se meditato ajo et certo consilio id dicere, si enim anteà
id dixisset videri potuisset imprudenter se ipsum pdidisse
nescius qd mali sibi immineat. ss nunc se dicens ēē Jesum
Nazarenum, ostendit se ipsorum insidias et vim n̄ metuere,
imo simul docet, se vere ēē Jesum Nazarenum, se verè ēē
Servatorem, et eam ob caam qqs se n̄ fugere, qa erat Jesus, ss
se ipsis offerre, hoc enim à se postulare ipsum nōen suum;
porrò q̄ndo dicit se illum ēē, v̄ ego sum, constiam suam pbat,
q̄ id maneat q̄ sit, qqs n̄ velit alius videri quàm sit, fuisset
enim si id negasset abnegāo muneris, imo et inobedia erga deū,
cū voluntate haec fiebant.

Haec

Hæc dum gererent aderat Judas spectator et auditor, sed ut videt jam silens forte stupefactus Xti illa constantia et im-perterrito ajo cum videret Xtm se ipsum offerre ad quem prehendendum ipse opam et artem suam obtulerat, nisi veli-mus dicere, illos jam n cognovisse Xtm et cæcitate percussos quo-dam, in tm saltem ut n poent dignoscere Xtm, ut eo clarius constaret Xtm voluntarie se offerre, et sane hoc Deo facile erat, uti in Sodomitis et illis q Elisæum persequebant patuit id tn affirmare n pmus, qa in hria n dicit. Cap: 18.

Singularis saltem et vis comitabat verbum illud Xti, postq enim dixisset, ego sum, retro abierunt et ceciderunt in terram: Notandum, videt Eglistam dicere hoc factum cum illis dret ego sum, q. dicere velit Xtm hoc q agebat re ipsa voluisse pbare et pbasse, uti enim ad pbandum se ee Messiam, varia et maxima opa fecit, ut ipse docet Matt: 11. ita hoc facto qqs id voluit pbare, demonstravit enim ea rae facile sibi ee et solo verbo hostes suos oes psternere et pdere, pdictum enim erat de Messia, q habeat virgam ferream, q hostes ut vas figulinum conterere poit Ps: 2. qqs et si ira eus pau-lulum inardesceret, sint pituri in via ibid: pterea q retro abierunt cum Xtus diceret, Ego sum ille, eo ipso adumbrata fuit indoles eorum q n amant Xtm, q dum verbo Xti allici deberent, ut ad ipsum tq. Jesum x Salvatorem accederent longe recedunt, psertim qndo vilis Xti e in mundo species, uti hic erat, imo singulari rae Judæorum, qbus Xtus primo demonstrabat se ee Xtm Jesum, infidelitatem et pp eam remotionem a Xto et ejectoem quasi ex regno coelorum. V: 6.

Sed

Sed humi qq cadunt, in quo p.d. vis dija emicuit, s. enim terrore pculsi fuerint, s. vi pstrati fuerint, manifestum ē cum hoc fieret ad solum illud verbum, hic n̄ ēē merum hoēm, n̄ ēē illud opꝰ hoīs, ipsa enim illa verba p se n̄ habebant eam vim, ꝫ simul n̄ sine raōe mysterium huic rei inēē putamꝰ, et pfiguratum fuisse ea raōe, et qōo xtꝰ p verbum gentiles sit sibi subjecturꝰ, et qōo et hostes sit victurꝰ verbo et potia sua, ita ut casꝰ Judaeorum, Antixti et oium hostium, ipsiusq diaboli, q oēs tandem ponent scabellum pedum eꝰ, et pedibꝰ eꝰ subjicient Ps: 110. Rom: 16. etc. adumbratꝰ fuisse cogitari pt, et impr. illi cadent et psternent q recedunt à xto, ita ut meritò eam ob caam Ps: 2. vana molimina et consilia Judaeorum et gentium contra xtm Deꝰ dicat ridere, et oēs moneant, ut patiant se erudiri, et osculent filium unctum in Regem sup Zione, ne virga ferrea eos conterat, et ira eꝰ exardescat.

N: 7. Postq ita ostendisset, q facile sibi eēt insultꝰ ipsorū avertere, et se n̄ nisi voluntarium captivum abduci poē, patit illos ad se redire, et denuo qrit, quem qrant, ut ita convincat ipsos Jesum Nazarenum qrendo eum qrere n̄ in fide uti docebat, ꝫ in incredulitate et ex odio, eꝰ potiam expti sint, et q hac raōe demonstraverit se revera eum ēē, quem se esse pfitebat

Illi vero idem respondent, ut pateat illos pseverare in ἀπιστία et malitia, et ndum illos ad credendum hunc ēē xtm, et revera Jesum ēē Salvatorem movebat v̄ antegressa miracula xti, v̄ hoc q ipsi nunc expti erant, ut pateat, impium n̄ deserere viam suam, nisi Deꝰ cor mutet, undè sanctorum preces p alijs fratribꝰ npē suis, imo et se ipsis, converte nos

et

et convertemur, ne ipse Judas quidem huc usque commotus, ut à pessimo proposito et consilio resiliret, et eo ipso probavit impium per omnia Dei tum beneficia tum judicia et magis magisque indurari, uti patuit illud quoque exemplo Pharaonis, et Judas hoc ipso incredulorum Judaeorum qui cum ipso et perierunt, typum gessit. Cap: 18.

His praemissis se ipsum offert Christus, et ostendit quod jam antea fassus sit se eum esse quem quaerebant, et tamen nondum ab ipsis captus sit, quomodo non obscure ipsis exprobrat ipsorum impotentiam et simul se voluntarie capiendum exhibet, ita tamen ut velit missos fieri discipulos, p. d. non sine ratione summa ita loquitur Christus, eo ipso enim ostendit, se solum esse Jesum qui salvaturus sit populum suum à peccatis, se solum Christum, solum Sacerdotem, sua solius passione redimendum esse genus humanum electum, se torcular calcare solum, unde Apostolus dicit, unus Deus et unus Mediator Dei et hominum, homo Jesus Christus 1. Tim: 2. nolebat et admittere in societatem talis passionis discipulos suos, in qua ipse fieri debebat execratio, ut maledictionem tolleret, et ab electis; praeterea ostendere voluit eo ipso, se pati ut suos liberet, suam captivitatem esse suorum libertatem, suam mortem suorum vitam, suam tristitiam illorum laetitiam, suam passionem ipsorum salutem, denique indicavit curam erga suos et amorem, avertendo ab illis imminens periculum, ut hoc modo quoque adumbraret hac sua circa discipulos cura, curam suam erga Ecclesiam. V. 8.

Et annotat Eglista hoc modo impleri verbum Christi quo non perdiderit ex sibi datis unum, uti vidimus Christum loqui cap: 17: 12. Hoc quando dicit Eglista, scire tamen vult Christum id hoc quoque speci- V: 9.

mine

mine ꝓbare, q̃ndo ita sollicitq̃ ē, ne capiant̃ discipuli, ñ
unam ob eam, tum ut ostenderet, ut ante ea qq̃ notavimꝰ
discipulos ñ venire in consortium passoꝶ illiꝰ, quam sustine,
bat Xtꝰ ut Mediator et Sponsor, tum ut hoc modo ꝓbaret Xtm
qq̃ Ecclam suam p Apl̃os colligendam, conservaturum, ne qs
eos eripiat ex manu sua, adeo ut q. in typo voluerit ostendere
conservaõem electorum et datorum Dño testamento, et ut simul
indicaret p suam passoem alios servari, ita ut q̃ndo dicat,
hunc sermonem Xti hoc modo impleri, tacitè qq̃ innuat, inee
verbis Xti Ꝓphiam de conservandis electis et fidelibꝰ, incipe
illum impleri et porro implendum ee, etsi alias verba illa con,
tineant quoq̃ hriam eꝰ, q̃ iam factum huc usq̃ erat, q̃ tn̄ flè
conciliari possunt ut videmus.

V: 10. Dum hæc gerunt et ea ratõe hostes depellunt dña quadam
vi, et Xtꝰ simul eam discipulorum agit, Petrꝰ audentior factꝰ,
gladium strangit et Servo summi Sacerdotis aurem amputat
dextram, erat autem Servo noẽn Malchꝰ V. 10. ex ꝛibꝰ ap,
paret, Petrum fuisse pnctum et ajo et ore et manu quoq̃, et
fervidum vehementemq̃ in actibꝰ suis. Sed Zelꝰ ipsiꝰ ut
patet ex reprehensõe Xti, cum ignoria conjunctꝰ erat, nam
si cognovisset mysterium passoꝶ Xti, p.d. cogitasset de Xto
q̃ ille de se ipso dicit, q̃ ppta venerit in mundum, ut ca,
licem illum bibat, et ut ajam suam det p munda vita, opor,
tere illum ita pati et ita intrare in gloriam, Spꝰ enim q̃
fuerat in ꝓphis, ferutatꝰ erat in q̃ et q̃le tps quadrarent
tam passoes Xti quam secutura gloria 1. Pet: 1. hærebat ad,
huc Petrus in Ꝓjudicio illo communi de rege et regno mun,
dano, de quo sæpiꝰ locuti sumꝰ, ꝓs tn̄ ñ videt sine mysterio
ad

id factum, q Petrus Servo summi Sacerdotis aurem amputaverit
pt id considerari tq. Cpludium abrogaõis sacerdotii p gladium
Spus, imo et p gladium Romanorum, et cum Papa se gerat
p Petri successore, forte n sine dija pvidia factum e, quod
Petrus pverso instituto gladium stringit, et Malcho summi
Sacerdotis ministro aurem abscidit, n tm enim sibi arrogat
gladium et arma carnalia, ss servis quoq Jesu Xti summi Sa-
cerdotis et ab ipso missis, hoc enim vox notare pt, aurem
dextram amputat, ne agant caam summi Sacerdotis, et ne
audiant verbum eus et mandata dextra aure, revera enim
vetat lectoem et verum auditum verbi Xti, impugnat sacer-
dotium Xti, et illud revera destruit, occidit et Servos J. Xti
et in hoc instituto Petri successor e, q dum vult videri
agere caam Xti, eam qntm in se pdat, certè si ex Petri
voto et consilio res successisset, Xtus n fuisset passus, neque
adeo ut Sacerdos ille summus se ipsum obtulisset, neq factus
fuisset maledictio in cruce, ut suos à maledictoe liberaret,
et patet in ipso, qõo cogitaões et viæ dei n sint cogitaões
et viæ houm.

Cap: 18.

Hinc Xtus dehortatr illum ab illo instituto, jubet recon-
dere gladium illum in vaginam, et raoem addit, eo modo
ostendit regnum suum n ee de hoc mundo, ss ut Paulus rem ex-
plicat, arma Aplorum et Servorum suorum n ee carnalia,
ss spualia, et valida ad oem, q se efferat contra Eglium
Xti etc. 2. Cor: 10: 4. etc. unde idem Aplus armaturam dei
commendat in oi certamine Eph: 6: 12. et seqq. et Xtus pau-
lo post explicat naam regni sui, ostendens illud ee regnum
veritatis v. 37. et alibi docet, eum q gladio utatr, gladio

V. 11.

pituru

piturum, q̄ talio ēt imminet illi q̄ vult haberi p̄ successore Petri, uti in Apocalypsi n̄ obscurè scat̄.

Sed n̄ relinq̄t Petrum in errore, erudit illum et ostendit nihil hic fieri sine dei consilio et p̄destinaōe bibendum sibi ēē poculum datum à patre et Matth: 26. v. 54. addit, hoc fieri secundum antegressas p̄phias in Scr̄a, et nisi ita res se haberet, pōe patrem ad sui liberaōem mittere plus q̄ duodecim legiones Angelorum ut ē ibid: v. 53. hoc tota Scr̄a docet, hoc toties ipse Xt̄s inculcat, hanc ēē voluntatem patris, hanc suam quoq̄, ut se ipsum offerat p̄ electis ad eos redimendos et deo reconciliandos, ut habeant remissōem peccorum in sanguine ipsius ad demonstraōem justiæ dijæ Rom: 3. hoc totum sacerdotium V. T. p̄figuravit, hoc oēs p̄phiæ unanimiter testant̄, verum et hoc Xt̄s videtur innuere facere in eo voluntatem patris ēē suum potum, q̄mdm supra dixerat, hunc ēē suum cibum, sine eo enim n̄ rectè egisset, s̄ deo inobediens fuisset, vera autem vita consistit in communiōe dei, in ēg amicitia et ita in obedia ēg, et ita q̄cq̄d facere p̄t ad testandam obediam erga deum, id amicis dei debet ēē cibus et potus.

V. 12. Hoc p̄fatus, atq̄ ita postq̄ explicuisset caam veram passōis suæ, jam se tradit q. voluntariè, et hinc annotat Eglista tum demum Xt̄m comprehensum et vinctum ēē et porrò abductum ad Pontificem v. 12. et seq̄. Cohors & illorumq̄ dux et ministri Judæorum comprehenderunt Xt̄m et vinxerunt, uti solet fieri in maleficis, ne elabant̄ et subducant se, et ut tutò duci poīnt ad locum judicij, et notandum hic eos, q̄ id fecerunt, fuisse Gentiles et Judæos, ut n̄ tm̄ impleret̄ Scr̄a, q̄ id p̄dixerat Ps: 2: 22. et alibi, s̄ ut quoq̄ q̄ debebat ēē Servator

vator Judaeorum et Gentium et pro utrisque pati, et ab utrisque pa- Cap: 18.
teretur, nam causa passionis erant peccata Judaeorum et Gentilium
quae per ipsum expiari debebant, ut acciperent illi peccatorum re-
missionem, quod commode adumbratum fuit, quando utrique conspira-
runt in mortem Christi, quorum utrorumque peccata erant causa
mortis illius, sed hoc quoque notandum hic est, quod tam multi fuerint,
qui exiverint ad Christum capiendum, quo illustrius est illud miraculum
quod conspicuum fuit in ipsis prosternendis, si enim unus aut alter
tantum fuisset, cogitari potest illud factum esse metu aut consternatione,
sed de tam multis id cogitari nequit, ostendit Ex Christus sibi aeque
facile esse per multos ac per paucos hostes suos vincere, et mul-
tos ac paucos vincere.

Postquam ita captus ac vinctus esset, ductus est ad judicem, ut V: 13.
jam ea consideranda venient quae illic contigerunt, primo ductus
fuit ad Annam Socerum Cajaphae summi Sacerdotis illius anni
cur non directe ductus fuerit ad Cajapham. Clariss: Ligtvotus
hanc putat esse rationem, quod fuerit non tantum Socer Cajaphae, ut eo
grandaevior atque ita peritior, sed et quod fuerit סגן, quod ple-
rumque esse debuerint officij ratione viri prudentissimi et rerum agen-
darum peritissimi, cum saepe summi Sacerdotes illis praesertim
temporibus, ubi non per virtutem et merita, sed per ambitionem promove-
bantur, fuerint saepe imperitissimi, et forte requirebatur hoc, ut non
directe statim duceretur ad summum Sacerdotem, sed ut esset
qui de causa praeliminariter cognosceret ut omnia ordine fierent.

Describitur autem Cajaphas ille a facto aliquo quod supra V: 14.
recensuit Eglista noster Cap: 11: 49. 50. quod nempe consoluerit
Judaeis, conducere unum hominem mori pro populo, quod illum non sine
numine dixisse illic vidimus, et quando id hic repetitur hunc
illum

illum fuisse, id n̄ sine raõe fit, debebat ille et efficere ut revera unus moreret p̄ p̄plo, q̄ illum n̄ sine numine dixisse illic vidimꝰ, et q̄ndo id et faciebat et dicebat summus Sacerdos, cꝰ erat offerre p̄ toto p̄plo, ipsiꝰ q. verbis et factis indicabat reliquas oblaões factas p̄ p̄plo à summo Sacerdote n̄ potuisse expiare pecca p̄pli, et nunc q. illum offerendum ee, cꝰ oblaõe reverà totiꝰ p̄pli pecca poīnt expiari, ut pecca totiꝰ terræ tollant uno die Zeph: 3.

Quod autem memorat Cajapham fuisse summum Sacerdotem illiꝰ anni, n̄ sine caa dicit, qa n̄ durabat ea dignitas ad vitam, sꝫ p̄ vices jam in hunc jam in alium conferebat ut accuraõis caa hoc addi debuerit.

Hic autem difficultas orit circa ea q̄ ℣. 15. et seqq. narrant, nam ℣. 24. demum narrat, q̄ ab Anna missꝰ fuerit vinctꝰ ad Cajapham, cum tn̄ jam anteà narrata fuerant q̄ contigerunt coram summo Sacerdote, ut v̄ dicendum sit Cajapham fuisse in domo Soceri sui, v̄ ee transpositoem, v̄ deniq̄ ℣. 24. postq̄ jam recensita erant q̄dam q̄ contigerant coram summo Sacerdote dici demum velut in parenthesi ad illum missum fuisse Jesum ab Anna q̄ antea erat dictum; in q̄busdam Codd: illud ꝟ̄v abē, q̄cq̄d dicat n̄ difficulter illa inr se reconciliari p̄nt.

℣. 15. Quõo autem se tum gesserint discipuli xti narrat Eglista ℣. 15. et seqq. memorat Simonem Petrum et alium quendam discipulum secutos fuisse, q̄ raõe n̄ obscure innuit, q̄ apud alios clariꝰ dicit de reliq̄s aufugisse ꝙ metu, ne et sibi q̄d eꝰmodi, q̄le eveniebat magistro, eveniret, xtꝰ id n̄ tm̄, sꝫ et p̄phæ ꝙdixerant, et factum illud fuit singulari dei p̄vidia, debuit enim ut jam anteà annotavimꝰ n̄ tm̄ patere, xtm̄ solum

calicem

Cap: 18.

calicem illum ex voluntate Patris et debere et poe bibere et alios n venire in consortium passois illig, q unq ille patiebatr et moriebatr p pplo, ss et ut simul ostenderetr, xti regnum n ee de hoc mundo, neqs ppagari debere viris equis et armis carnalibg, ss p verbum et Spm dei, qa e regnum veritatis: Pterea innotescere debuit Aplos et discipulos xti, nisi induantr virtute ex alto et accipiant Spm fortitudinis, nil ex se poe v audere, ut oe robur et gloria dei eet, uti re ipsa patuit, illos antea tam timidos, postq uncti erant Spu S. nullo malo, nullo piculo separari aut absterreri potuisse ab amore xti aut pfessoe nois eg, quo ptinet gloriatio Apli Rom: 8: 38. 39. Petrg tn et alig discipulg sequuntr, memor erat Petrg eorum q aliquoties dixerat, xtm habere verba vitae aae, et se cum ipso in mortem abiturum, neque deserturum xtm, etiamsi ab oibg deseratr, hinc etsi ut videtur metu occupatg seqtr xtm; Quis fuerit alig ille discipulus, disertè Eglista n dicit, neqs et alij Eglistae noen exprimunt, verosimile tn e ipsum Joaem fuisse, uti et vidimg cap: 13. v. 23. p.d. enim alias eg noen n ming ac Petri designasset modestiae id p.d. e, ne videatr se v Petro q abnegarat xtm v alijs q fugerant pferre uti officium hoc e piorum et indoles ne glorientr in se ipsis ss in dno, Supbis resistit deg humilibg dat graam, et n tam laus apud hoes q apud deum qrenda e Rom: 2. Pstat ee q videri et dici verum xti discipulum, et toties hoc Servator reprehendit in Pharisaeis, q qrant laude magis apud hoes q apud deum, qq alias et ad laudem graae dijae, Apli deprædicent ea q à deo acceperunt beneficia et virtutes.

Id q memorat de discipulo illo singulare e, npe quod

quod fuerit notꝰ summo Sacerdoti, et ita cum Jesu intrarit in aulam eꝰ, an hoc et Eglista dicat eo fine, ne videatꝫ sibi majorem fortitudinem tribuere q̄ cæteris, ſꝫ ut indicet se secu-rius potuisse seq̄ ut notum Pontifici, an simplr occaõem commodam intrandi narrare dubium ēē pt, si prius modestiæ hoc signum ē, si posterius docet utendum ēē commoda q̄vis occaõe serviendi xto, revera enim quo qs habet majorem oc-caõem ad gerenda negotia xti, glorificandi deum, ædificandi et juvandi pxum, ppriam salutem opandi, eo magis obligatꝫ, cer-tè n̄ poterat n̄ ille discipulꝰ putare id sibi datum ēē negotij, ut videret qd de xto faceret, et ut poit ēē testis oculatꝰ et au-ritꝰ, uti xtꝰ jam antea dixerat, q̄ sint futuri testes ipsiꝰ.

V: 16. De Petro autem dicit, q̄ foris ad januam steterit, se-cutꝰ npe, ut annotant alij Eglistæ, è longinquo, jam ut videtꝫ multum mutatꝰ ab illo, q̄ tanta de se antea ja-ctarat, et q̄ tam audacem se in ipso adhuc horto demonstrave-rat, n̄ sinebat amor erga xtm ut fugeret, neq̄ metꝰ, ut è vestigio illam sequeretꝫ, vicit tn̄ amor et secutꝰ fuit, ſꝫ de-fuit illi tam commoda occaõ intrandi in aulam Pontificis, hinc aliꝰ ille discipulꝰ eum introducit, qppe q̄ notꝰ illi erat, ajo extra oē dubium bono, existimans se et magistro et con-discipulo officium pstare et rem gratam facere, etsi si even-tum spectemꝰ, illum ea raõe duxerit in tentaõem, verum n̄ spr consilia et opa æstimanda sunt ab eventu

— — — careat successibꝰ opto, inqt ille,
Quisqs ab eventu facta pbanda putat.

hoīs ē pponere, dei ē disponere, hoīs ē cum raõe consilia

inire

inire et exeq, dei successum dare, et modo habeamus testi-
monium bonæ conscia, nos agere in noe dei et sedm offi-
cium nostrum, n debemus nos ipsos culpare aut culpari
q negotium male succedat. Cap: 18.

Quis fuerit eventus hus facti docet Eglista v. 17 et seqq. v: 17.
ubi ostendit qoo sedm pdictoem xti Petrus abnegavit xtm
occao prima abnegaois fuit ancillæ janitricis inrrogao,
an non et ipse sit ex discipulis hus hois, ex ipsis verbis
illgi neqt, an id fecerit ancilla ut pderet Petrum, an
verò ex commiseraoe xti et discipulorum; Si prius statua-
mus, oportet et illam imbutam fuisse pjudicio contra xtm,
id enim egerant Pharisæi, Scribæ et Primores, ut xtm dif-
famarent, et pplo exosum redderent, q et blasphemus sit et
extremam pniciem allaturus sit Judæis, adeo ut si supvivat
venturi sint Romani et destructuri urbem ac pplm, quo
sensu Cajaphas dicebat Joh. 11. conducere ut unus hoo mo-
riatur p pplo, et n tota gens peat, etsi deus ita tum moderat
eus linguam ut pphetaret nescius; Si verò ex comiseraoe egit
ostendit se nil in isto hoe Jesu sc. nec in discipulis qcquam
deprehendisse, nisi q amore et honore, nihil nunc depre-
hendere, nisi q commiseraoe dignum sit, et docet hria Egli-
ca, fama miraculorum et dræ qqs, xti maximope invalu-
isse existimaoem apud pplm, unde et pplm metuebant, et ea
quoqs potuit ee caa cur mallent ipsum à Romanis occidi,
certe qcqd sit, et pessimi quoqs et multo magis innocentes

commi-

commiseraõe digni st in passoibꝰ suis et miseria, et deꝰ ipse docuerat, se misericordiam potiꝰ velle quam sacrificium cujus obliti erant Primores populi.

Petrꝰ metu ꝑculsꝰ jam plane alium se ostendit, ac antea negat se ẽe ex discipulis Xti, fieri neqt ut excusent Petri illa verba, cum et Xti ꝓdictio, et ipsiꝰ poenitentia ostendant in ẽe illis abnegaõem Xti, et poterat ita tum locum habere magis in Petro, cum forte ex ꝓjudicio de Messia inciꝑet dubitare an Jesus ẽet vere Xtꝰ, quem jam ligatum videbat, in quo nulla erat regiæ dignitatis spẽes et majestatis uti ꝓdictum erat Ps: 25. Es: 53. et alibi, et sane grave hoc erat peccum in eo q antea ꝓfessꝰ fuerat verba vitæ ãæ habes, q toties audiverat verba Xti vitæ et salutis ex ore Xti, q spectator fuerat miraculorum ẽꝰ, q jam tanti doctoris se negaret ẽe discipulum, ꝓsertim cum monuisset illum Xtꝰ, et antea inculcasset, q abnegaturꝰ sit coram Patre suo illos q ipsum abnegaturi sint coram hoibꝰ; Sed hæc oĩa ꝑ se ñ sufficiunt ad hoẽm custodiendum et muniendum contra lapsum, nisi spꝰ fortitudinis cooꝑet et timorem foras pellat, uti patuit q̃ndo spũ illo induti discipuli nullas metuerunt ꝑsecuões, nulla ꝑicula, ut sedm Apli monitum q stat, videre debeat ne cadat, et cogitare nisi potiã dei se in fide servari põe ad salutem 1. Pet: 1. N. 5. tum demum q̃ndo baculꝰ et scipio dei ẽ cum fidelibꝰ ñ metuãt etsi ambulant ꝑ umbram vallis mortis Ps: 23. ut eam ob caãm uti Xtꝰ orabat ꝓ Petro ne fides ipsiꝰ deficeret, qsq ꝓ se et id petere à deo debeat, dei soliꝰ ẽ bonum opꝰ et incipe et ꝑficere.

Quod

Quodnam fuerit Petri tum consortium docet V. 18. npe mixtus erat servis et ministris hostium Xti, cum qbus igni adstabat ad pellendum frigus circa tps paschatis in istis regionibus noctes ee frigidas, q regiones illas visitarunt testantur, et pp frigus interdum incalaoem differri solitam ex Talmudicis docet Cl: Ligtvotus. Igr contra frigus remedium hi qrunt, et Petrus cum ipsis corpus ita incalescit, ajus frigescit, et jam Petrus magis videtur ee sollicitus de pellendo frigore quam de vincendis tentaoibus et cavendis peccis, uti solent plerumque hoes magis ea curare, quae hanc vitam quam q futuram vitam spectant; Cpterea Petrus ea raoe se in piculum conjicit, qndo servis hisce et ministris miscetur uti p. ex V. 26. uti plerumque fieri solet ut qndo hoes ea sectantur q commoda st in hoc mundo, et eo fine ambiunt aliorum houm favorem et amicitiam, illisque se miscent, ab illis seducantur et incidant in varias tentaoes et pecca, et adeo ut Cpstet carere commodis illis et amicitia houm, quam cum piculo ajae inr illos et cum illis agere, occaoes et pecci vitandae st aeque ac peccum ipsum, etsi officij rao postulet ut vivamus inr tales, muniendus pbe ajus ne illis fiamus similes, sz ut eos potius emendemus si pote.

Cap: 18.

V: 18.

Haec ubi Cpmisit Eglista, jam narrat examen Pontificis qrit ille de discipulis et dra Xti; In eo n malè agit, q nolit sentiam ferre ante examen caae, fieri et Cpmitti debet examen à judice, ne pversam sentiam ferat et condemnet justum, v absolvat impbum, q utrumque e abominaoi Jehovae. Praeterea neque in eo male agit, q qrit de discipulis et dra

V: 19.

labia

labia enim Sacerdotis debebant custodire sciam et dram, jus-
serat hoc deus ut si qs surgeret ppha, q et miracula patra-
ret, eg dram examinarent ad dram Mosis Deut: 13. in
oi casu ad legem et testium recurrere debebant Es: 8. verum
n videt id qsivisse eo quo debebat animo.

V: 20. Et hoc xtus n obscure innuit v. 20. et 21. dicit se non
in occulto ss palam locutum fuisse in Synagoga, in Templo,
ubi conveniant, Judaei, neq qcq in occulto locutum fuisse,
atq adeo Auditores dra sua testes ad vocandos, ut q qd docue-
rit, norint, Ea responsoe ostendit xtus Cptextum tm qri, ut
poent illum condemnare, alias n opus ee ut de eo plixum
examen instituat, q n poit illi ipsi ee ignotum, siqdem
docuerit in locis publicis tot Judaeis audientibus, atq adeo
ostendit simul, institutum ee hunc judicij pcessum, cum e-
nim publice xtus doceret, oportuisset n xti, sed eorum q ipsu
audiverant examen institui anteq xtus vinceret et caperet, neq
enim temere Judex quemvis arripe debet et in vincula conji-
cere, ss caam antea pbe cognoscere. Porro eo ipso innuit ju-
dicis officium ee judicare sedm acta et pbata, atq adeo sedm ea,
de qbus et hoes alij testari poent, secreta autem soli deo judici
q καρδιογνώσης sit, et novit qd in occulto fiat, et occulta
tandem in lucem ptrahet. Praeterea ostendit eo ipso finem sui
adventus, ut npe qreret oves pditas domus Israel, Judaeos enim in
tplo, in Synagogis, docens servare illos studebat, et ut gallina
pullos suos congregare, ostendit enim munus suum fuisse docere
publice, seq adeo ppham ee, q publice voluntatem dei annun-
ciarit, et hinc Cpdictum de eo fuerat q ita in plateis etc. et

publice

publicè sapia eēt Cœconium factura Prov: 9. ipse deus coeli, tus dixerat hunc audite, loq & debebat publicè.

Uti & publicè docuisse dicit, ita negat se qcq in oc, culto docuisse, hoc ita illgndm ē, ut cum priori membro conjungatr, ut sensus sit, se nil clam docuisse q n̄ publicè docuerit, aliàs n̄ tm̄ in Synagoga et tplo cum discipulis locutus fuerit, sz et nihil diversum ab eo q publice docebat, undè expressè et mandavit discipulis, ut palam annuncia, rent ea, q̄ ille in secreto cum illis locutus fuerat Luc: 12. et eo ipso ostendit, ea q̄ publicè et privatim qs loqtr, inr se convenire debere, sermo sermoni, dicta oris cogitaoibus cordis congruere debent, aliud pectore clausum, aliud lingua pmtum habere, et aliud loq uno tpre aut loco q alio, Im, postoris aut mendacis ē, n̄ qdem oīs veritas spr eloquenda nil tn̄ unq, q n̄ sit veritas pferendum, unde qdem disci, pulos suos xtus voluit ēe prudentes ut serpentes, sz simul simplices ut columbas, q npe spr ex simplicitate cordis pfiterentr veritatem, sz simul adhibito judicio discretoīs discernerent, ubi et qd loquendum v̄ tacendum sit.

Hinc ostendit qdnam sit officium judicis hus, npe n̄ pri, mò reum sz testes examinare, pterq enim q nemo se ipsum tenetr accusare, æquum ē ut n̄ pprio testimonio accusatus stet aut cadat, sz testimonio aliorum, hinc ad Auditorum pvocat testimonium, eo ipso pbans fiduciam causæ suæ, ut q conscius sibi erat se nihil docuisse q verti in crimen poīt, nil q n̄ drae Mosis et ppharum congruum sit, ita ut si Sa, cerdos, cus erat custodire sciam et judicare sedm legem et te, stimonium velit accurato examine instituto judicare velit

sedm

sedm veritatem nil sibi metuendum sit, et hæc quoq inculcant Judæorum magistri reqri in Judaico הוראה convictoem p תורה ut annotavit M. Cocceus alyq, adeoq Xtus nil hic locutus fuit in responsoe, q n juri justiæ, legibus et moribus Judicis conveniat.

V: 22. Attamen responsio tam justa malè illi cessit ut e v. 22. Cum enim hæc dixisset, unus ministrorum astantium ipsi alapam inflixit q n satis reverenter responderit summo Sacerdoti, manifestum e currupta admodum fuisse tum Judæorum judicia, qdo enim alias ausus fuisset Servus sine jussu judicis ante latam sentiam infligere reo alapam, ut pateat tales fuisse dnos qlis heic fuit Servus, ut fieri solet, ut mores dnorum imitentur Servi.

Regis ad Explm totus componitur Orbis

Et solent expla eorum q in illustri positi st, multum vel pdee v nocere, qndo ea imitantur alia, et monuit eam ob caam Salomo servos illius dni fle malos fieri q credat mendacijs Prov: 29. Sed qa factum hus Servi, etsi iniquissm, p se ferebat reveriam erga Pontificem, eam ob caam placebat illi, ut solent q deum n reverentur magis delectari adulaoibus q veritate et justia. Et hic Judex Israelis in ipso judicio nobis exhibetur ut pcussus alapa sedm pphiam Mich: 5. hic deus in medio deorum disceptat Ps: 82. et ita qdem, ut cum redargutionem eus n audiunt dicti dij mori debebant ut e ibid: Servus hic dum placere vult summo Sacerdoti, q Sacerdos futurus erat sedm ordinem Melchisedech, q ipsius davidis erat dnus, q sessurus erat ad dextram dei, q Sceptrum ex Zione erat missurus et

pcussurus

Cap: 18.

percussurus hostes suos Ps: 110. nempe ita assueti erant servis Dni illius, ut cum ipse Dnus veniret, illum contemnerent, et ut Servo placerent Dno alapam infligerent; Sed dicendum hic quod dicit Aplus de Judaeis, si cognovissent Dnum gloriae non crucifixissent, si hic cognovisset verum Sacerdotem, non tam indigne tractasset, sed tum non exhibuisset se Sacerdotem, si gloriam suam statim ostendisset, neque enim ita passus et mortuus esset.

Christus patienter illa tulit, quamdiu illum ita Es: loquentem introducit cap: 50. quod sit tergum et maxillam percussoribus exhibiturus, praeterea cum potuisset exercere vindictam id non fecit, habuisset alias ad ultionem paratas angelorum legiones, potuisset facere ut terra aperiret et absorberet hunc hominem ut Core, dathan et Abiram, aliisque modis potuisset illi pro merito retribuere, sed hic non stabat ut judex, sed ut Reus exinaniverat se ipsum, obediens esse volebat usque ad mortem crucis, sed futurum erat ut virga ferrea hostes comminueret, uti factum est in Judaeorum et illorum Reipub: destructione, et suo tempore tandem non tantum Servus hic, sed Dnus eius et omnes mundi Reges et principes sistentur coram ipsius tribunali, ut accipiat quisque secundum opera sua. Et uti vindictam non exercuit, ita neque convitiatus est, relinquens nobis in eo exemplar ut Petrus 1. Epl. 2. v. 20. monet.

Veruntamen ne videretur pati ut malus, et ut ob scelera, quod vetat ibid: Petrus, Xtus ostendit se immerito vapulare, et convincit Servum hunc, et simul Judicem injuriae et injustitiae v. 23. Si inquit, male locutus sum, testare de malo,

v: 23.

si

si bene, qd me verberas, eo ipso indicat, q si et male lo-
cutus fuisset, indignum tn hoc sit facinus in judicio, ubi servi
n pnt p arbitrio poenam exercere in reos, ss exspectare de-
bent sentiam judicis, et ante illam n nisi testium vices gere-
re, Judicis autem e testem examinare tum verò sentiam fer-
re, ita ut hic ordo judicij pversus fuerit, verum si bene lo-
cutus fuerat, utiqs n erat dignus q caederet, abominaoi enim
e Jehovae q innocentem affligit v condemnat, et vae annun-
ciat, gravissimaeqs poenae annunciant judicibus, q in judicio
respiciunt psonam magis q caam, q insontes opprimunt et
jus pvertunt, n cogitantes se dei loco judicium exercere,
eus judicium spr e sedm veritatem, et hoc ipso Xtus n obscurè
reprehendit ipsum judicem, eus erat in judicio oem vim et
violentiam impedire.

Satis habens Eglista noster haec memorasse, reliqua
ex alijs Eglistis cognosci vult, tm monens Xtm vinctum du-
ctum ee ad Cajapham, q etsi hoc loco dicat, in ordine tn
hriae videt pmitti debuisse ut supra monuimus, nisi dicere
velimus priora contigisse in domo Annae, hoc saltem hic nota-
ri debet q ipse n tm vinctus fuerit, ut nos in libertatem asse-
reret et solveret vincula pecci, diaboli et mortis, ss q per
summum Sacerdotem damnari quoqs debuit et ab eo q occidi tq.
hostia ad expiaoem faciendam p toto pplo, uti ipse hic Pontifex
dixerat uti vid: v. 14. Praeterea videt ex hisce satis col-
ligi poe, ndum fuisse Judaeis ablata judicia capitalia contra
eos q contra legem peccaverant, qoo enim aliàs fieri potuisset

ut

Cap: 18.

ut Cohors et Chiliarcha, q p.d. Romanus erat Xtm duxisset ad Annam, tum ad Cajapham etc. et n potius ad Pilatum statim etsi enim negare nolimus fieri potuisse, ut narrat ex Talmudicis Ligtvotus, ut ubi Judaei negligentes eent Romani ajadverterent in scelerato, ut in qbusdam casibus, impr. ubi peccabat contra Caesarem, à Romanis quoque traheret ad supplicium, vix illgi tn pt, fieri potuisse, ut ea pmissa fuissent à Romanis, q narrat hria Eglica, et Aplolica, si Judaei non retinuissent jus hoem judicandi sedm suam legem, et in eos decernendi poenas quas lex determinarat, neque et fieri poterat, ut alias haec pmisissent, notum enim e, cum Studiosi sint Impatores, Reges et Principes Majestatis et jurium suorum, et si talia patrasset pplus, ab ipsis victus, nisi illis concessum fuisset v potius relictum jus ea agendi, mera rebellio fuisset, et oium minime illgi pt aliàs Romanos milites eorumque praefectos voluisse servire Judaeis in ijs, q legem Judaeorum spectabant, et vinctos potius ad Pontificem q ad praesidem v Judicem suum ducere, neque mirum e Judaeis relictam ee illam ptatem, qa sine ea ut Judaei vix potuissent se subjicere Romano impio ptinebat enim hoc q. ad essiam Reipublicae et Religois ipsorū, ss nolumus haec nunc exequi plixius.

Ea q ptereà facta st in domo Cajaphae narrant reliqui Eglistae, npe q falsi testes contra ipsum pdierint, ss q n fuerint concordes, q tq. blasphemiam inrpretati fuerint, q dixisset se tplm triduo reaedificare poe, cui tn dicto nil blasphemi inerat, ss q ad summum Xtus q se ferebat potiam miracula patrandi etc. et qoo tandem Pontifex inrrogarit, an

eet

eet filius dei, an Xtus, et qoo id quoq plures qsiverint ex presbyterio s. synedrio ut Lucas narrat, et q Xtus clare satis ss indirecte responderit, ita ut simul pversum illorum durum et incredulum ajum n obscure pstrinxerint etc. Sed Joaes oes illas circumstias n recenset, ss summam tm, et ipsu judicii eventum, npe qoo tandem Xtus sit ad crucem damnatus in quo rei vertit cardo.

V: 26. Quia tn antea dixerat Xtm Petro pdixisse q ipsum sit ter abnegaturus, pseqt hriam Petri et ostendit, q occaoe iteru abnegaverit Xtm idq bis in domo Pontificis npe, q Petrus adstiterit et se calefecerit ad ignem sc. ex prunis confectum ut antea dixerat, juxta cum servis et ministris hac occaoe illos qsivisse annon et ipse sit ex discipulis Jesu, et Petru id iterum negasse, Matthaeus addit, q adjunxerit juramentu eoq negaoem suam confirmaverat, eadem occaoe ut narrat V. 26. unus ex servis summi Pontificis, cognatus eus, cui Petrus aurem amputarat, affirmat ipsum sibi visum ee in horto cum Jesu, et ita Petrus tertium n tm negat se ee ex discipulis Xti, ss ut addit Matthaeus, incepit se ipsum execrari et jurare se n nosse hoem; ita & p. q periculosum Petro fuerit ingredi aulam Pontificis et malis se miscere, atq adeo eus periculo oes melius sape debemus et cautiores fieri, ut vitemus oes pecci occaoes, beatum pdicat Salomo illum q semp timet, et jubet Aplus Phil: 2. cum timore ac tremore opari salutem, qa sc. ἁμαρτία ē εν περίστατος ut ē Heb: 12: 1. peccum fle nobis obrepit, ipsa colloqa prava corrumpunt bonos mores teste Aplo, hinc Xtus jussit scandalizantem oculum evelli, scandalizantem manum aut pedem

ampu-

amputare ꝛ ijs quoq carere velle q̄ tam grata nobis st̄ quam oculꝰ etc. et eas occaōes vitare ꝑ quas oculꝰ noster scandaliza„ri pt̄, unde Job. cap: 31. cum oculis suis foedꝰ se fecisse dicit, ne aspiceret virginem, oculi, aures st̄ sæpe fenestræ et januæ ꝑ quas intrant pecca in cor; In spēe vero patet, q̄ ꝑiculosū sit in ijs locis habitare, ubi veritas xti et ipse xtꝰ exosus ē, et ubi veri xtiani ꝑsecuōibꝰ obnoxii st̄, hinc monet ꝓplꝰ Dei exire ex Babylone ne fiat consors peccorum ēꝰ, et ita quoq plagarum Apoc: 18. ut p.d. malè faciat q̄ in aula Pon„tificis, in coetu Antixti manent, n̄ vero ꝓpagandi regni xti caā, et semꝑ solent Aulæ Magnatum fle contaminari, ipse Poeta Gentilis monuit — — — — — — Exeat Aula

q̄ volet ēē pius.

Videmꝰ ēt q̄ hoēs ex uno pecco in aliud labi soleant, et q̄ndo principijs n̄ obstant, fle in pejus decidant, et q̄ incipit ho„nam conscīam à se repellere, fle naufragium facit circa fidem 1. Tim: 1. ex adulterio incidebat David in homicidium, ex pra„vo aspectu, pravis colloqis sequunt sæpe praviora facta et graviora, q̄ndo concupiscīa incipit impregnari parit oīs grīs pecca Jac: 1. Eva aspiciebat primo fructum, et cum illi place„ret spēes, accipiebat et comedebat contra dei mandatum; atta„men in minimis solliciti ēē debemꝰ ne peccemꝰ et principijs ob„stare, ne in graviora paulatim incidamꝰ, et tandem peccatum nobis dominetur.

Sed si caās, q̄ Petrum impulerunt ꝓpiꝰ spectemꝰ et exami„nemꝰ, p.d. variæ fuerunt ab una parte, q̄ n̄dum satis cognovit

xtm

xtm, et an verus xtus s. Messias eet, p.d. dubitare incepit, pser-
tim cum illum videret vinctum et victum contra spem suam, ab
altera parte accessit metus, ne fieret consors miseriæ et plagarū
xti, imo ipsius mortis, metus autem mali, amor vitæ et comodum
vitæ multum pnt in hoem, et impediunt sæpè veritatis pfessoem,
et extinguunt pietatem, hinc videmus in hria Eglica q multi xtm
secuti fuerint pp panem ut ē Joh: 6. et ex spe felicitatis q in eus
regno somniabant, et q fle ipsum postea deseruerint, demam amor
mundi à xto retrahebat, et ita patuit semp in psecuoibus plurimos
abnegare xtm, et ubi res xtianorum pspæ fuerunt, multos xto men-
titos fuisse pp potiam eus Ps: 66. sc. qndo hoes n satis pspectam
habent pretiositatem xti, majestatem eus, salutem q ē in com-
munoe eus, amant v metuunt n tam ea, q comunioni xti obsunt
v psunt, sz externa bona aut mala q cum pfessoe xti conjuncta
sunt, et hoc patuit in Petro, q cum inciperet xtm melius nosse,
fortiori ajo illi adhæsit, et neq vita neq mors ipsum à xto se-
parare potuit, ita ut lapsus Petri n ex mera malitia sz ex igno-
ria quoq ortus fuerit, etsi sanè gravissus fuerit, cum et audivis-
set verba vitæ ut et ipse fassus fuerat et vidisset miracula xti,
et si rectè attendisset, potuisset plenè psuasus ee Jesum ee xtm,
neq & illum poterat ignoria illa excusare q oriebatr ex pjudicijs
et carnalibus desiderijs circa Messiam, et ex negligia et defectu
attentois debitæ, saltem etsi de Messia forte dubitabat, n igno-
rabat se vere ee discipulum xti, et cum ipso fuisse in horto, qd
autem gravius cogitari pt, q n tm negare aliqd contra conscia m,
sz et juramento et diris confirmare hoc, et ita scientem volentem,

et

Cap: 18.

et suo q. juramento sibi attrahere dijam maledictoem et vindictam, si pii hois indicium e vereri juramentum ut docet Salomo Eccl: 9. impii sane e n tm temere sz et falsò et contra ppriam consciam jurare et diris se devovere, adeo ut xtus merito dicat, illum qdammoo fuisse in ptate Satanæ et studuisse illum Satanam cribrare, idq facturum fuisse, nisi ipse p eo orasset, ne fides ipsius deficeret, atq ita major qdammoo graa fuit circa Petrum, q ex abnegatore tali xti, factus confessor xti, q circa Paulum q ille ex psecutore factus fuerit Aplus, siqdem hic id fecerat ex ignoria ut e 1. Tim: 1.

Et graæ illius vis patet in poenitentia et conversoe Petri, eus occao fuit signum illud, q xtus pdixerat, Galli npe Cantus, xtus id pdixerat, et inde cognoscebat xtm pscire futura, attamen incipiebat illam xti psciam ad ajum revocare tq. notam et Characterem Messiæ, id enim disertè satis innuit Matthæus cap: 26. v. 75. ut et Lucas cap: 22. v. 61. q addit xtm simul ad Petrum se convertisse et obtutum in illum fixisse, ut ita in memoriam illi revocaret ea q ante dixerat, et fortè inde magis cognoscebat xti sciam, si cogitemus hos sermones n ee factos astante xto, sz longius remoto, adeo ut inde pateret illum secretorum quoq conscium ee, qmdm eus sciæ xti explm vidimus cap: 1. v. 48. et seqq. unde Nathanael colligebat, hunc ee filium dei regem Israelis, simul ita xtus pbabat curam suam de Petro, et q verum sit id q dixit, se p ipso orare Patrem, ita ut caa conversois Petri fuerit, q xtus ad ipsum respexerit oculis graæ et misericordiæ, uti caa ois boni e graa et misericordia dei,

qui

qui quorum vult miseretur, et uti Deus dicit et existit ac
fit id quod dicit, ita et ad visum eius fit quod vult, et efficax est gra-
tiosus Dei intuitus, Christus autem non hoc tantum erat sed Deus quoque aut θε-
άνθρωπος, uti Ei antea facere poterat, ut ad verbum eius prosterne-
rentur et caderent hostes, ita et nunc ut ad intuitum eius resipisce-
ret et poenitentiam ageret Petrus, unde dicitur ab aliis Eglistis, quod me-
mor factus fuerit verbi Christi ad ipsum, et revera uti ad id ut quis
rectè agat, et vias suas rectas faciat ac puras, requiritur ut eas in-
stituat secundum verbum Dei Ps: 119. ita ad resipiscentiam requiritur et ut
quis à deviis redeat in veram viam ut recordetur verbi Dei cuius obli-
tus fuerat, sed inde simul patet Petrum ita metu abreptum fuisse et
aliis cogitationibus occupatum, ut ad tempus non attenderit ad verba illa Christi,
dicit enim tum demum eorum memorem factum, quemadmodum fieri potest, ut
homines dum aliis occupantur, abripiantur et non cogitent de officio suo
et lege divina, attamen peccent, sed eadem opera inde cognoscimus non
fuisse perfectum peccatum Petri ex mera malitia, aut illum non peccasse
illata manu, quia primum enim iterum memor factus fuerit verbi Christi
poenituit illum facti et resipuit, testatusque est poenitentiam amoris
lacrymis, ut testantur alii Eglistae, unde patet ipsum non tantum agnovisse
peccatum suum, sed eius quoque gravitatem et correptum fuisse dolore
propeà ac tristitia, intelligebat enim tum quod graviter peccaverit contra
fidele Christi monitum, quod abnegaverit illum quod habebat verba vitae,
quod tot miraculis ostenderat se esse verum Messiam, quique dixerat se
eum quod ipsum abnegaturus sit coram hominibus, abnegaturum coram
Patre suo, ut hoc si fiat, actum esse de salute sua, intelligebat quantum
scelus sit eum abnegare à quo vocatus erat ad tantam dignitatem,
quanta est non tantum esse subditum Dei, sed et ministrum Regis Messiae in eri-

gendo

gendo regno coelorum, et hinc oriebantur amaræ illæ lacrymæ, et
quod hæc tristia fuerit tristia secundum Deum, patet ex effectis, mu-
tavit enim vitam et factum, adhæsit postea Christo constanter et
nihil illum separare potuit ab amore eius et obedientia, adeo ut
vitam ipsam non duxerit pretiosam pro confessione et obedientia Christi
et inde cognosci debet an tristia sit tristia secundum Deum, si
sequatur mutatio in melius, si quis relinquat priores suas vias ma-
las, si à peccatis sibi caveat, si fugiat occasiones peccandi, si
studium virtutis ostendat et pietatis, si cum timore ac tre-
more operetur salutem, si ostendat desiderium proficiendi in
studio sanctitatis contra malos et malum, si vindictam quæ
sumat de se ipso et imposterum se præstet sanctum et castum
in opere suo 2. Cor: 7. v. 10. 11. aliàs lacrymæ et tristia per se
non probant veram resipiscentiam, itaque lapsus Petri monere debet,
ne ad eundem lapidem offendamus, resipiscentia eius ut sicubi lapsi
simus, resurgamus et mutemus vitam in melius.

Cap: 18.

Hæc et similia cum facta essent in domo Pontificis, de
quibus prolixius agunt alij Eglistæ, et non ex voto succederet Judæis
examen, neque possent offendere justam ipsum secundum legem occidendi
causam, alia ineunt consilia quæ videbant ipsis esse tutiora et
quibus liberari videbantur sibi à suspicione et increpatione sinistra
populi, et tumultum quoque populi contra se vitare possent, sc. ducunt
illum ad judicem Gentilem, ut per illum occidatur, et in illum
recidat omnis facti invidia, has aliasque ob causas ducunt illum in
Prætorium aut ad Prætorem Romanum uti narratur v. 28. et seqq.
et tempus annotatur quod fuerit manè, et circumstantia illa, quod ipsi
non fuerint ingressi in Prætorium ne polluerentur, sed ut comederent

v: 28.

pascha

pascha, et porrò q illic actum fuerit.

Non sine caa id factum, q à Judæis ad Judicem Gentilē ductus fuerit, q enim debebat pati p Judæis et Gentibus, debebat et damnari à judice judaico et gentili, ut scaret illum mori ob pecca Judæorum et Gentium, et utrorumq pecca ee caam mortis ipsius, fortè et noluit deus ut morti traderet à Judæis ut pateret illum n passum ee ut transgressorem legis dei, cus cura et vindicta Synedrio erat commendata.

V: 29. Dicit autem q duxerint xtm εἰς τὸ πραιτόριον in ptorium x in domum ptoris Pilati npe, Prætores enim quasi pitores dicebant, tum tales q noe Imperatoris Romani missi in Judæam ut provinciam subactam, illic summum jus dicebant, et ptorium vocabat domus illa in q habitabat ptor, ut plixè demonstravit in dissertaoe de Prætorio Cl: Perizonius, cus rei caa erat, n tam ut puto q liceret n illis occidere scdm legem suam xtm, ss q nollent illi eum occidere, ut à se oem amolirent ppli invidiam, et in eo quoq servierunt diæ pvidiæ, q voluit ut à Judæis traderet Gentilibus et ab illis cruci affigeret, atq ita in ligno suspenderet et fieret maledictio.

Deniq et certo consilio id egerunt ut cum n poent ipsum convincere ullius criminis, ss pviderent ptorem Romanum fle illum ad mortem condemnaturum ppeà q se dixerat Messiam h. e. Regem Judæorum pmissum, illud enim videbat ferri n poe ab eo q tueri debebat majestatem Cæsaris Romani, ut alius se diceret Regem Judæorum, et ea raoe pplm ad rebellionem et defectionem ab impio Romano concitaret, q ob caam Titulus quoq ille, Jesus Nazarenus Rex Judæorum, cruci inscriptus fuit, tq. exhibens crimen pp q mortuus sit, qoo ostendunt se, ut dici solet, cum flectere Supos neqbant

Acheronta

Cap: 18.

Acheronta movere, et quem jure n̄ poterant sedm legem cum dolo et fraude extinguere velle.

Tempus autem annotatꝫ np̄e q̄ fuerit mane, nocte enim p̄ditꝰ et comprehensꝰ erat, ductꝰq̄ ad Annam et Cajapham, ita patet, q̄o vigilent illi hoēs in malo, ut somnum quoq̄ et quietem negligant, uti solent mali diligentiores ēe in malo, q̄ boni in bono, et moniuit xt̄ꝰ filios mundi hꝰ et tenebrarum p̄rudentiores ēe in suo gr̄e q̄ filios lucis, ipse dies n̄ poterat illis revelare iniq̄tatem et injustiam, q̄ dum vera lux illis fulgebat, xt̄ꝰ np̄e et eꝰ dr̄a, tenebras potiꝰ q̄ lucem amabant ut supra vidimꝰ, uti pijs ipsæ tenebræ vertuntꝫ in lucem ita impijs lux in tenebras, ipso manè id agunt ut extinguant phosphorum illum q̄ corda illuminare potuisset, et in eꝰ soliꝰ luce, lux videri p̄t, ita dum deserebant legem et testimoniū aurora ipsis n̄ oriebatꝫ Es: 8.

Sed singulare illud hic notat Eglista, q̄ ipsi Judæi n̄ intraverint in p̄torium et caam addit, ne contaminarentur s̄ ut pascha comederent, in eo n̄ male agunt q̄ observantes sint legis dei, q̄ jubebat eos ēe puros q̄ pascha comedebant, hinc jussi erant Israelitæ domos purgare, oē fermentum ejicere, et ita in azymis festum celebrare, q̄ q̄d sc̄averit, Aplꝰ explicat 1. Cor: 5. v. 7. et 8. np̄e q̄ notaverit fermentum malitiam et nequitiam, infermentati panes sinceritatem et veritatem, ipsum vero pascha s. agnꝰ sc̄averit xt̄m, et in eo mirè cæci erant, q̄ dum cavebant sedm legem oēm pollutoēm corporis, n̄ id agebant ut ajus n̄ contaminaretꝫ, et ut cum fermentum ex domo ejicerent, nequitiam et malitiam ex ajo, et integro sincero et puro ajo amarent deum et pro-

ximum

ximum, et ita erga Deum pietatem, erga hoēs justiam exer-
cerent, ss indolem illorum hoūm xtꝰ ubiq; egregiè depinxit,
et ostendit, qōo magis videri velint pii q̄ ēe, et eam ob caam
oīa in qbꝰ externa q̄dam pietatis et sanctimoniæ spēes erat,
magis curarent et observarent q̄ eos pietatis actꝰ q in occulto
fiunt et Deo patent magis q̄ hoībꝰ, unde Matth: 23. compara-
vit sepulchris egregiè externè ornatis, interne vero repletis
foetoris etc. et sanè hi hoēs pessimi oīum, q̄ hypocrisi sua Deo
q. et hoībꝰ illudere volunt, eo ipso abnegantes oīsciam Dei q̄
ille corda et renes scrutatꝫ, eaq; ꝑꝑ cor ante oīa postulat, hi
multo pejores st q̄ alij, q̄ incogitanter et inconsideratè peccant,
siq̄dem hi n̄ ita ἐκ 8 βίως peccant, neq; tanta arte, unde egre-
gie dixit vir summꝰ Baco Verulamiꝰ, q̄ qmdm̄ Simiæ ob
aliq̄ similitudinem cum hoībꝰ deformiores videntꝫ reliqs aīalibꝰ,
ita hypocritæ et superstitiosi ob simulacrum et spēem aliq̄ pie-
tatis et religōis, sint oīum mxe deformes et impii, et si hoīum
horum institutum consideremꝰ, q̄d agunt dum videri volunt le-
gem observare, fugiunt gentilis hoīs domum ne fortè n̄ erat
expurgata à fermento, et interim moliuntꝫ injustam
justi et hujꝰ sceleris participem facere volunt ꝓtorem Romanum,
dupliciter ita peccantes, dum in societatem sceleris alios q̄ꝑ
ꝑtrahere volunt, cum tn̄ lex tam seriò jussisset ne justum con-
demnarent, et ne injustè sanguinem effunderent, tam seriò com-
mendasset amorem ꝓxi; ꝓtereà volunt pascha comedere scdm̄
legem et n̄ cogitant se verum pascha impurum ducere, cum
npe tq. injustum et impium tradendo judici Romano, q̄ ut
pascha mactari debebat, ut q̄ sanguine eꝰ aspgerentꝫ et car-
nem eꝰ ederent, liberarentꝫ ex ptate diaboli et pecci, tuti eēnt

ab

Cap: 18.

ab angelo mortis, et introitum invenirent in Canaanem coelestem et qetem dei.

Oritur autem hic difficultas, q̃ raõe Judaei dicantur voluisse edere pascha, cum jam ꝓced: vespa xtus id comedisset cum discipulis suis, unde varia orta st interpretum sentiae, et qdam putant xtm diem anticipasse, q iterum differunt, alij xtm comedisse veniente 13. alij 14. unde tum priores dicunt Judaeos edisse pascha scdm legem 14. mensis Nisan, alij 15. et differiam petendam putant à differia phaseos et Zyzygias, alij vero eodem die xtm et Judaeos comedisse n̄ improbabiliter statuunt, et multis raõibus adstruunt, aut haec verba tum n̄ eent explicanda de ipso agno paschali, sz de oi tpre paschali atq ita de azymis etc. sz n̄ libet ea plixè examinare, compendii caa remittimus cognoscendi cupidos ad Cl: Burmanni disputaõem de hac materia, q in brevi summa varias variorum raões repraesentavit et examinavit, qq ꝓter ipsum plures quoq hanc controversiam ex ꝓfesso tractarint.

Cum ē illi ob eam caam nollent ingredi ꝓtorium, Pilatus qdam usus συγκαταβάσει ipsorum legibus et moribus se accommodavit, ne videretur vim facere conscijs ipsorum et ad illos exivit, q in re gentilis hic Judex multo aequior fuit q multi eorum q noēn xtianum gerunt nominatim q Pontificij hic etsi n̄ agnosceret legem Mosis, neq illam, neq diam reveretur, tn̄ judicavit iniquum ee Judaeis, q eam ꝓ dia agnoscebant, necessitatem imponere contra eam aliqd agendi, Pontificii impr. illi, q ꝓsunt inqsitoi, nil pensi habent, si qs ꝓvocet ad verbum dei et legem eus, q tn̄ ipsi ꝓ dija habent, saltem videri volunt eus divinitatem agnoscere, sz condemnant in-

clementer

inclementer, si n̄ subjiciat se autoritati Papæ et Concilio-
rum, aut si n̄ adoret imaginem bestiæ.

Quo fine autem exit ad Judæos, ut sc. ex officio tq. Judex
inqreret, q accusaōem haberet contra Jesum, hoc enim decebat
Judicem, ut audiret accusaōem, ne videretur favere sceleribus
et fovere licentiam peccandi, debet judex, ut innocentes
absolvere, ita nocentes punire, et ut dei minister gladium
portare tam ad puniendа scelera et sceleratos q ad tuendos bonos
eorumq justam caām defendendam, ut docet Aplus Rom: 13.
et uti hoc conveniat cum officio ipsius, ita quoq et illud, ne
sentiam ferret antè examen caæ, et neminem condemnaret
inauditum, hoc legibus Romanorum et moribus contrariebatur, uti
contrariatur ipsi legi naæ et et legi dei, unde ex lege Mosis
Exod: 23. v. 1. Levit: 19. v. 15. etc. rectè Nicodemus dixit
cap: 7. v. 51. an lex nr̄a judicat hoēm, nisi audiverit ab
ipso antea et cognoverit qd fecerit, q ob rem qq illam Ro-
manorum æqtatem et justiam laudat.

v: 30. Alia vero mens ē, alius ajus Judæorum v. 30. respondent
se illum n̄ fuisse tradituros, nisi eet maleficus, atq adeo volunt
illum à Pilato sine examine caæ condemnari fide implicita,
tm̄ ppeà, q ipsi illum habeant p malefico, injustum enim ē
et iniquum dubitare de sua justia et æqtate, neq psumi
pōe se Judæum tradituros judici Romano nisi vere dignum
morte deprehendissent, atq ita volunt Judicem illum suæ
sentiæ executorem ē, q iniqssum erat postulatum, cum qvis
p se reddere raōem facti sui debeat, impr. Judex servi justiæ
et ministri judicum n̄ debent sibi arrogare cognioēm caæ,
v jus sentiam dicendi, ita enim oīa confusa eent et inordinata,

sed

sed judex, eg ē sentiam ferre, et mandare execuōem debet sollicitè cavere, ne damnet innocentem v̄ absolvat nocentem, q utrumq abominaōi Jehovæ ē, fit tn illud q hi postulant in papatu, ubi reges et principes ptatem suam tradunt bestiæ et imagini eg, et q ab inqsitoribg habent p hæreticis, pscribunt et morte mulctant Act: 17. Cap: 18.

Pilatg & ostendens se nihil velle agere nisi q conveniat justiæ, et q injustum hoc sit postulatum innuens respondet necesse & ēe, ut illi eum sumant et sedm legem suam judicent, q verba Pilati utiqs n̄ vident aliqd innuere q Judæis relictam adhuc fuisse ἀστονομίαν et ptatem vivendi et agendi sedm leges pprias, qmdm ipsa naa illig ppli ut ita loquar id postulabat, unde et multa deprehendunt indicia tum in hrīa Eglica et Aplolica, tum apud alios Josephum npe, unde id constare queat, neqs ullum indicium ē illudendi caa Pilatum hoc dixisse, videmg enim Judæos qsivisse ut xtm occiderent, pterea satis illud p. ex ijs q leguntr Act: 5: v. 26. et 40. ubi manifestum ē, q voluerint Aplos ἀνελεῖν tollere è medio et occidere præsides Synedrii, nisi Gamaliel in Synedrio surrexisset, aliudve consilium suasisset v. 34. q efficiebat, ut illos virgis cæsos dimitterent, porrò Act: 7. videmg, ipsos ptatem illam exercuisse circa Stephanum, q ductg fuit in Synedriū, accusatg, condemnatg, eductg extra portam ut lapidaretr, testibg sedm legem primos lapides in illum conjicientibg, uti id quoqs testatr Paulg Act: 22. v. 20. q oīa cum publicè facta sint, neqs potuerint latere psidi Romano, n̄ potuissent

V. 31.

fieri

fieri sine crimine læsæ majestatis, neq; impunita dimitti, nisi verum eet q testatur Josephus, Romanos permisisse Judæis vivere sui legibus, quo et pertinebat occidere secundum leges. Id q legitur et Act: 8. v. 3. satis idem probat et Act: 24. Tertullus disertè dicit, q voluerint Paulum secundum legem suam judicare, nisi Lysias Chiliarcha vi eripuisset v. 6. et 7. quibus verbis vix alius sensus dari potest, quod q voluerint illum secundum legem κατακρινεῖν tq. hæreticum et sacrilegum, q Felix non potuisset sine summa reprehensione audire, nisi id ipsis à Romanis permissum fuisset et Act: 26. Paulus ipse rem illam disertè confirmat oratione sua coram Agrippa rege, quando dicit v. 10. q non tantum multos in carcerem concluserit sanctos accepta à Pontificibus potestate, sed et q suffragium sive calculum addiderit suum, cum occiderentur nempe ex sententia Pontificum, hinc & videtur satis liquere Pilatum hoc seriò dicere, nempe q si nulla causa sit, q ad ipsum ut Cæsaris præsidem pertineat, q ipsi possint illum secundum legem suam judicare, hoc est condemnare, nam id erat q petebant à Pilato, judicabant enim illum reum esse mortis.

Sed id q respondent Judæi, videtur contrarium docere, nobis inquunt, non licet occidere quenq; hæc enim ita interpretantur multi, ac si vere ipsis ademta fuissent judicia capitalia verbis illis testarentur, et putat Cl: Casaubonus, aliique, ipsos tantum habuisse causæ cognitionem non vero jus pronunciandi peremtoriam et directoriam sententiam mortis, alii verò hæc secundum quid intelligunt, nempe ut hoc referri debeat ad temporis circumstantiam, q non liceat ipsis festo, alii q cum crucifigi vellent, id pertineat ad Romanos,

alii

alij q̄ n̄ liceat occidere pp crimen læsæ majestatis, ss illud spectet ad Procuratorem Cæsaris, illi npē q̄ n̄ absolute hoc illgndum putant, in ea st̄ sentia, q̄ nobis arridet, q̄ ipsis judicia capitalia relicta fuerint in rebꝰ religōem illorum et politiam ꝓpriè spectantibꝰ; Qui verò contrarium statuūt, n̄ in eadem st̄ sentia, Quidam existimant Judæos ꝓ raōe tpr̄ū illorum ob multitudinem latronum et seditiosorum hoūm detulisse judicia talia Romanis, et se illa ꝑtate sponte exuisse quo fine allegant testimonia Talmudistica q̄ jam decimo quinto Anno Tiberii quadraginta annis ante excidium urbis Synedrium illam ꝑtatem v̄ deposuisse v̄ amisisse testent, alij verò Romanos, ut solebant in ꝓvinciis subactis illos vi privasse ꝑtate exercendi judicia capitalia, ss ex ijs q̄ diximꝰ, satis videt patere, n̄ absolutè verba illa illgnda ēe, et commodisse hoc illgr in relaōe ad festum et ob tpr̄is sanctitatē ꝓfitent sibi id n̄ licere, et ea raōe nulla inest verbis illis vis ad ꝓbandum judicia capitalia circa reos scdm̄ legem Judæorum Judæis fuisse ademta, ꝑsertim cum facta contrariū probent.

Cap: 18.

Et dīa ꝓvidia id factum ēe, q̄ Gentibꝰ traditꝰ sit, Eglista satis innuit, q̄ndo addit hoc factum ut impleret sermo Jesu, quem dixerat scans q̄li morte moriturꝰ sit, sc. ꝑdixerat se condemnandum ēe ad mortem à Synedrio, n̄ tn̄ ab eo occidendum, ss tradendum Gentibꝰ ut ab illis cæderet et crucifigeret, ut videre ē Matt: 20. v. 19. Marc. 10 v. 33. et Luc: 18. v. 32. et 33. quo et respicit xtꝰ in supp. cap. 3. et 12.

V: 32.

et 12. q̃ndo dixit se exaltandum ee, in crucem npe, et n̄ sine raõe suspendi ex ligno debebat, ut scaret illum maledictum ee Deut: 21. debebat enim maledictio fieri, ut nos ab ea liberaret Gal: 3. sz ferre et aufferre n̄ tm̄ debebat maledictoem electorum ex Judaeis, sz et ex Gentibus, hinc sedm̄ sentiam Judaeorū et ex mandato Gentilium sive judicis gentilis in ligno suspendi debebat, ut ita maledictoem secum in sepulchrum ferret totius q. mundi et oes gentes et familiae terrae sedm̄ benedictoem Abrahamo factam in ipso benedictoem consequerent, eam ob caam saepius n̄ obscurè innuit mortis illud genus, suspensoem npe in ligno, q̃ndo se exaltandum dixit, uti Serpens à Mose in deserto exaltabat, ut vid: cap: 3. v. 14. coll: Num: 21. v. 9. eo quoq; referri pt id q ē cap: 8. v. 28. qq ibi tacitè simul xtus innuat hanc exaltaoem, q fiebat ab hoibus malis, gradum ee ad exaltaoem illam q̃ deus illum erat exaltaturus, uti et illa conjunguntur Joh: 3. et 12. v. 32. et 33. Et ipsa pdictio antegressa de morte n̄ tm̄ sz et de gre mortis eo ptinebat, ut xto crederent ut supra vidimus, tq. futurorum conscio, et ut simul indicaret se ex aji pposito et destinato consilio mori, atq; adeo usq; ad mortem crucis deo obedientem ee ut ē Phil: 2.

V: 33. Pilatus etsi consilii dij ignarus, debuit tn̄ illi servire, dirigente ita rem dya pvidia, hinc cum Judaei recusarent xtm sedm suam legem judicare et condemnare, iterum ingressus fuit in ptorium, ut ex postulato et ad accusaoem Judaeorum, ut p. ex collaoe aliorum Eglistarum xtm examinaret v. 33. facta haec st in domo ipsius cum ndum sederet p tribunali absentibus Judaeis, q n̄ audebant ingredi ptorium ne contaminarent, ut paulo

Cap: 18.

lo antè vidimus, atque ita sine interruptione solum Christum examina-
re potuit solus, in quo se ipsum demonstravit æquum et justum
judicem, qui accusato dedit occasionem justæ apologiæ, neque enim
inauditum voluit damnare, etsi tot homines, ætate, dignitate,
autoritate et sapientia et venerabiles id postularent, debet enim
abesse à judice personarum honor, debet cum reo et agere clementer
et locum dare non tantum accusationi, sed et excusationi, hinc et Christum ad se vo-
cans præcipuam accusationem illi proponit, quæ maxime ad curam Pilati spe-
ctabat, an nempe esset rex Judæorum, accusabatur enim quod pro tali se
gereret, et vetaret Cæsari tributum dare etc. hoc non poterat
sine examine à Prætore Cæsaris Romani pretermitti, vide-
batur enim hoc tendere ad seditionem concitandam et defectionem
à Cæsare, impr. autem id sibi negotii datum putabat Pila-
tus, ne quid detrimenti caperet tum Cæsaris, tum sua quoque au-
toritas, in ipsa autem interrogatione Pilatus respicit ad vulga-
rem inter Judæos opinionem et famam, oriturum circa hæc tempora
regem Judæorum, uti ipsi profani Scriptores testantur, qui latè sit
dominaturus, Magi id Herodi quoque denunciaverant†, circa illud
tempus exspectandum esse regem illum promissum, quia septimanæ Danielis
exspirabant etc. hinc communis illa exspectatio Messiæ venturi
illo tempore et occasionem dedit et impostoribus ut se pro Messia ge-
rerent, qualis fuit Judas Galilæus, aliique, et hinc vidimus Judæos
quærere, an Jesus sit promissus Messias, atque adeo rex, eo et respicit
Pilatus, et quærit, an tu es ille Judæorum rex? quem nempe Ju-
dæi sibi promissum dicunt et exspectant.

† et omnes prophetiæ id prædixerant, et quia signa temporum indicabant,

Christus autem sapienter et verè tamen illam criminationem et
accusationem amolitur, ut et regem se esse fateatur, et propterea tamen.

V: 34.

se

se Pilato aut Cæsari exosum ee n̄ pōe doceat ℣. 34. et seqq. in qua xti apologia ē pulchra illa homologia, de qua loqtr Aplus 1. Tim: 6. initio qrit modestè, an Pilatus id à se ipso dicat v̄ ea sentia aliorum, Quæ inrrogaō 1. qdem dicit Pilatum id n̄ pprio motu qrere, ut vim negandi habeat inrrogaō, hic tn̄ simul continet responsoem tacitam, si enim Pilatus hoc n̄ qrebat pprio motu, illud indicium erat xtm Pilato nullam occaoem dedisse sollicitudinis de novo rege aut novo regno à quo Cæsari Romano v̄ eus imperio periculi qcq imminеat, fieri enim n̄ potuisset, ut si xtus tale qd v̄ dictis v̄ factis molitus fuisset, q faceret ad concitandam seditoem v̄ defectoem à Cæsare, id latuisset Pilato, v̄ ut id ille æquis oculis intuitus fuisset, ita et æquum erat, ut n̄ crederent Adversariorum accusationibus.

℣: 35. Et satis ostendit Pilatus se nullam habere justam caam tale qd suspicandi ℣. 35. illam qstoem ortam ee ex accusaoe Gentis judaicæ et Pontificum à qbus sibi traditus sit, eo ipso indicat se hoc novisse, q Judæi de rege illo loquantr, ss ex revelaoe dia, atq ita ex verbo dei q sibi concreditum dicebant, se n̄ ee Judæorum, neq adeo nosse mysterium religois Judaicæ ita accuratè, et in spee se ignorare illud dogma de rege Judæorum tamdiu exspectato, q regem talem exspectabant, et hoc tn̄ noe Jesum accusabant coram Prætore Romano, qoo n̄ obscurè arguit impietatem Judæorum q regem talem exspectarent, et nihilominus Jesum tradidissent tq. q affectaret regnum Israelis. Sanè n̄ debebant nec poterant Jesum eo noe accusare, nisi accusarent se ipsos, exspectabant enim regem p quem liberarentr à

jugo

jugo Romanorum, et q Gentes Judaeis subjiceret etc. debuissent po-
tius Xtm accusasse, q id n ex vero de se affirmaret, qa hoc mo-
do illum accusando abnegant q. spem Israelis, quo ipso hi hoes
ostendunt qntm valeant pjudicia, qntm carnales cupiditates,
qntm odium, q tam vehementer aliàs optabant sedm sentiam
carnalem, id nunc in crimen vertunt, et eo ipso pbant id q
pphae ubiq dicunt, tam pplm q Sacerdotes illius tpris corru-
ptissos fuisse, uti Xtus quoq id illis saepius exprobrat.

Cap: 18.

Porrò et in eo p. Judaeorum horum malitia, q hoem gentis
suae tradiderint Gentilibus s. Romanis, quos aliàs ita oderant,
et n potius illum sedm suam legem judicabant tm ut satisfa-
ciant odio erga Xtm, etsi in eo quoq servierint dei consilio,
interim Pilatus nunc ostendit sui officii ee, postq traditus erat
ille Jesus, examen accuratum instituere, atq adeo qrit qd fe-
cerit, q raoe fatetur Xtm nil fecisse, q hucusq pvenerit ad
aures Pilati, justamq illi offensois v suspicionis de pravis il-
lius moliminibus caam pbuerit, aliàs n potuisset talia facta
qbus ad regnum moliendum aditus factus fuisset illi ee incognita,
q sanè innocia Xti testimonium e, et argtm Judaeos sine justa
caa illum tradidisse Pilato, ei accusasse affectati regni, etsi enim
ut ex seqq p. revera Rex eet et p tali agnosci deberet, voluit tn
in statu exinaniois eam dignitatem p se ferre, saltem non
παρατηρητῶς, hoc e ita ut incurreret in oculos houm mun-
danorum, unde et ut vid: cap: 6. aufugit cum Regem illum facere
vellent.

Nihilominus nunc officii sui putabat Jesus pfiteri qs qlisq
eet, et qle regnum ipsius, q facit v. 36. ita tn ut simul osten-
dat

v: 36.

dat, q̃ sit caa odii Judæorum erga ipsum, et q Pilatus nullam habeat caam suæ v̄ Cæsaris dignitati metuendi, regnum enim inqt, meum n̄ ē de hoc mundo, et pbat hoc ab effectu apparatus regni mundani, aliàs ministri etc. Quando dicit regnum suum n̄ ēe de hoc mundo s. de hac terra, uti vox illa usurpatur duo indicat, tum veritatem regni sui, regnum enim apte sibi tribuit, dicens regnum meum etc. tum q̃litatem simul indicat, q̃ndo dicit illud n̄ ēe de hoc mundo. In supp. semp locutus fuit tum ipse tum Joaes de regno Dei et de regno coelorum, hoc q̃ndo nunc suum regnū vocat, n̄ obscurè innuit se ēe Deum et thronum suum in coelis habere neq enim regnum Dei suum regnum vocare potuisset nisi vere Deus fuisset, et ubiq apud pphas Jehova Rex factus dicitur et regnare, ubi agitur de regno Messiæ, quem alijs locis in regem se unxisse Deus dicit, qq hoc Pilatus, ignarus qppe mysterij illius n̄ illgeret, id tn̄ illgere fle poterat, regnum illud q̃lecunq sit et q̃liscunq Rex sit, nil inde piculi impio Cæsaris, dicebat enim aptè satis, illud regnum meum n̄ ēe de hoc mundo, quo multa scantur et oīs differia indicatur, q̃ ē inr regna mundana et regnum xti, innuit nec regem se ēe talem q̃les sint reges terræ, erat enim hoō qdem sed simul Deus, atq ita Dei filius, dnus ex coelo, n̄ nup demum natus, ss q ab ao quoq fuerit, nec ēe se constitutum regem ab hoibus in terra, n̄ regem electum ss naa talem, Deus qppe jure creaois ē Rex et dnus oium, et porrò meditabatur regnum p redemtoem, n̄ ex ptate terrenorum hostium, ss pecei, diaboli et ipsius Dei ira, n̄ vi tm̄ ut solent reges terreni, ss pretio, jure et justia. Porrò q̃ndo inqt regnum suum n̄ ēe de hoc mundo, innuit apparatum regni sui n̄ ēe externum et visibilem, n̄ sceptrum n̄ diadema

Cap: 18.

dema, n̄ coronam, n̄ thronum q̄ in oculos incurrat, et splendore suo eos allicere hōes et delectare pōt, ss hæc oīa planè alia ēē in regno suo, ubi thronꝰ sit ipsum coelum, corona majestas et gloria dīa, sceptrum verbum grāæ et veritatis, ministri angeli et doctores, arma πανοπλία dei, leges Eglium salutis, officia amor dei et ꝓxi, pietas, justīa et tpīa, bona n̄ divitiæ, n̄ cibꝰ et potꝰ, ss justīa pax et gaudium ꝑ Spm̄ S. imo ipsa vita ēa, et hinc subditi quoq; n̄ hōes terrestres et terrenis dediti, ss ex deo nati et regeniti ꝑ verbum veritatis ex aqua et Spu Joh. 3. Uno verbo, de regno suo nil terreni cogitari deberi, ss coelestia oīa et spualia ēē, atq; adeo Reges terræ et regna terrestria ꝑ regnum suum n̄ destrui, neq; ēē caām cur Pilatꝰ ꝑpeà q̄ Rex sit et dicatꝫ mali qcq̄ suspicetꝫ aut metuat v̄ ipsum et ꝑpeà puniat.

Neq; hoc simplr dicit tm̄, ss reipsa ꝓbat qa sc. ea desint q̄ nerīa sint in regnis hꝰ mundi, ꝓ stulto enim merito haberetꝫ, q̄ regnum mundanum occupare, v̄ alios ex eo ejicere velit sine armis, sine milite, ss nil tale aderat xto, destitutꝰ erat viribꝰ et viris ut ē Es: 53. paucos habebat discipulos, ss q̄ nil poterant nec volebant vi agere, et unꝰ ex illis cum tale qd tentaret, reprehensꝰ fuerit à xto, nihilominus innuit, sibi si regnum suum ēēt de hoc mundo, n̄ defore ministros q̄ certare pōint ꝑ se et oēm hostilem vim avertere, erat enim Jehova exercituum, q̄ sæpiꝰ ostenderat, alijs id et agnoscentibꝰ, q̄ ventis et mari impari pōet, demonstraverat paulo ante, se verbo ꝓsternere et hostes pōe, angelos et mxo numero habere ꝓsentes potuisset, q̄ qlem olim ediderant stragem inter hostes ut patuit in exercitu Sannecheribi etc. talem et nunc edere pōent, imo et soli discipuli

scipuli sufficissent, si illos armis rem gerere voluisset, nam pin-
de illis ē vincere hostes ꝑ paucos ac ꝑ multos, itaq; potuisset
flē impedire, ne traditꝰ fuisset à Judæis, ſꝫ noluit, debebat
enim bibere calicem quem pater illi bibendum dederat, pati
debebat et mori et hac via intrare et adire regnum suum
ut docet Luc: 24. hinc repetit illud, nunc vero n̄ ē regnum
meum inde, q. dicere vellet, ꝑꝑeà se alia inire consilia et
tum se positurum fundamenta regni sui q̄ndo alij judicaturi sint
de ipso actum ēē: hac & raōe flē Pilato satisfacit, cui suffici-
ebat q̄ diceret, regnum suum n̄ ēē de hoc mundo, et q̄ ēē flē
p. d. hoc credebat, cum nihil regii in ipso ajadverteret, imo q̄
fortè cogitare poterat, Jesum ēē hoēm melancholicum q̄les putare
solent se ēē reges cum sint pauꝑrimi sæpè, eadem quoq; oꝑa in-
dicat, iniquam ēē accusaōem Judæorum, q̄ nil in ipso obser-
varunt q̄ sapiat regnum terrenum, imo q̄ αὐτοκλατάκρι-
τοι erant, dum Jesum accusabant affectati regni et rebellionis
contra Cæsarem, nil q̄ aliquam speēm ꝓberet terrestris regni
cum tn̄ ipsi regnum et regem terrenum desiderarent, exspecta-
rent et molirent, n̄ ꝓficiscebat & accusaō illa ex odio caā
ſꝫ ꝑsonæ, ideo regnum xti reꝓbabant q̄a n̄ erat de terra, ſꝫ xtꝰ
loquebat tm̄ de coelo, coelestibꝰ et spualibꝰ rebꝰ, q̄ displice-
bant hoībꝰ hisce terrenis, sufficiens & poterat ēē hæc apologia
tum ad refellandam Judæorum criminaōem, tum ad placandum
Pilati animum.

N: 37. Interim allegebat Pilatꝰ xtm̄ sibi tribuere regnum, hinc
N. 37. denuò inq̄t et q̄dem expressiꝰ q̄ anteà an rex sit, videt
Pilatꝰ q. in admiraōem raptꝰ fuisse, q̄ xtꝰ hoō ut videbat
tam vilis et abjectꝰ, q̄ sine ullo splendore et apparatu vivebat
inter hoēs, et in quo nil regii conspicuum erat, sibi arrogaret

tn̄

Cap: 18.

tn̄ regnum, et q loqueretur de regno adeo miro, q n̄ sit de hoc mundo, q̄le regnum ipse ignorabat, xt̄us enim cap: 3. docuit neminem regnum illud dei videre nisi regenitus sit etc. etsi ipsi Gentilium Philosophi de simili aliquo regno locuti fuissent, q̄bus oēs sapientes videbantur ēē reges etc. Et forte putavit regnum hoc ēē imaginarium, q n̄ nisi in cerebro huius hoīs inveniri poīt, saltem v̄ audaciam v̄ superbiam v̄ stultiam interpretatus videtur hanc xt̄i de regno suo pfessoēm, qmdm̄ solent hoēs mundani plerumq p stultia habere, et p inani opinione q̄cq̄d verbum dei et ex eo pii loquuntur de ijs q̄ in oculos n̄ incurrunt, quorum mentes sc. excaecavit princeps hūs mundi 2. Cor: 4. ita Festus Paulum insanire putabat Act: 26. v. 24. etc.

Cum E xt̄us videret Pilatum mirari q sibi tribuat regnum et q̄dem q n̄ sit de hoc mundo, eum de regno suo ēūq nāa plenius edocet, et primò q̄dem affirmat se ēē regem, tum se ad illud occupandum venisse, et deniq q̄nam sit regni illius nāa, q̄q subditi: affirmat primò se ēē regem, q̄ndo respondet, tu dicis q rex sim, talis enim formula respondendi habet vim affirmandi, uti videre ē Matt: 26. v. 64. etc. q. dicat, q tu q̄ris, id ita habet, et utiq rex erat, imo rex regum et dn̄us Dn̄orum, erat enim verus deus Creator coeli et terrae ut vid: cap: 1. et ubiq in hoc Eglic, q̄q nunc illam suam dignitatem n̄ ostenderet, etsi enim ēēt in forma dei, et sine sacrilegio se potuisset gerere ἴβα θεῷ, voluit tn̄ se ipsum exinanire Phil. 2. potuisset alias ut rex coeli cum apparatu majestatis et terroris pleno, ut olim in monte Sinai regem se ostendere et leges pplis ferre, ss n̄ vult deus

id

id miraculis semp̄ p̄bare, q̄ ipsi coeli et totum universum, imo p̄pria eq̄q̄ conscia docere p̄t, eo ē modo Xtus et majestatem suam p̄bare voluit et dīum suum regnum.

Hinc n̄ tam de illo regno loq̄t, q̄ ipsi ut deo conveniebat, s. de regno nāe ut loq̄ solent, q̄ de eo ad q̄ fundandum et rite constituendum natus erat et venerat in mundum, de regno grāe np̄e natum se dicit et venisse in mundum, ut p̄ testimonium veritatis regnaret, duo illa, natum ēē, et venisse in mundum, etsi alias forte p̄oint idem scāre, hinc tn̄ ubi conjunguntur, distinguenda ēē videntur, ne ταυτολογία sit, ut np̄e posterius amplius q̄d dicat q̄ prius, sc. q̄ n̄ simplr natus sit, ss venerit in mundum sua sponte et certo consilio, ita ut cum antea eēt in mundo s. terra apparere et inter hōes conspici voluerit, hoc postulat analogia Scrae, et usus phraseos hus, qmdm in supp. aliquoties vidimus, ubi ostenditur q̄ fuerit apud Patrem ut Deus, et factus sit caro, et ita inr nos in tabernaculo suo habitaverit cap: 1. q̄ venerit ex coelo et iterum ascensurus sit in coelum cap: 3. v. 13. idem docet pluribus alijs locis et illi oppnr reditus ad patrem, qmdm Eph: 4. Aplus docet, duo illa simul conjungenda ēē, descensum ex coelo et ascensum in coelum, voluit autem ita venire Xtus ut nasceretur, ita Es: 9. conjunguntur duo illa filius datus nobis, puer natus ē voluit enim Deus caro fieri et in carne manifestari Joh: 1. v. 14. 1. Tim: 3. v. 16. sc. ut Rex fieret jure redemtōis ad id enim requirebatur ex pacto cum patre ut carnis et sanguinis aeq̄ ac redimendi particeps fieret, et p̄ mortem aboleret p̄tatem mortis habentem, etc. ut ita is q̄ sanctificat

et

Cap: 18.

et q sanctificant ex uno sint Heb: 2. debebat enim Göel ee et suos liberare jure cognaois, debebat Sacerdos ee, et qdem q n offerret hostias irraoales, ss se ipsum Deo inculpabile Heb: 9. hinc & debebat fieri ex muliere, ut fieret sub legem et eos q sub lege erant, liberaret, ijsq adoptoem acqreret Gal: 4. debebat fieri hoo, ut poet ferre pecca in corpore suo, ut Petrus loqt, et fieri p alijs καταρα ad demonstraoem justiae diae Gal: 3. v. 13. Rom: 3: v. 25. hoc & e fundamentum regni xti qmdm Es: 9. illa in seqq. cum nativitate conjunguntur, ita Paulus 1. Cor: 6. docere volens, quo jure ipsius dicit, q pretio ab ipso emti simus, et Act: 20. Deus dicitur sibi emisse Eccliam sanguine suo, ita Tit: 2. q se ipsum dederit ut purificaret sibi pplm peculij, q ad id mortuus et resuscitatus sit, ut Dnus sit mortuorum et vivorum Rom: 14. v. 9. coll: 2. Cor: 5. v. 15. ss conjungenda st illa duo, venit et natus fuit ut eet rex, qa rex houm ee n poet et Dnus, nisi eet Dnus ex coelo, neq rex et Dnus ppli redemti, nisi natus fuisset in similitudine houm, et factus obediens usq ad mortem crucis, uti duo illa conjunguntur Phil. 2. v. 6. et seqq. hinc et Heb: 1. v. 1. 2. et 3. docet q sedeat ad dextram majestatis in coelis tq. haeres oium, et qa secula p ipsum facta, et qa purificao peccorum, uti pluribus alijs locis duo illa simul pponuntur, ut allgamus regem hunc θεάνθρωπον ee, q venerit ex coelo, et natus sit ex muliere, q sit ex patribus sedm carnem, ss Deus simul benedictus sup oia Rom: 1. et 9.

Verum naam regni sui exprimit distinctius, qndo dicit se natum ee et venisse, ut testaret de veritate, indicans

ea

ea raõe regnum suum ẽe regnum veritatis et pietatis sedm veritatem, atq adeo veritatem ẽe legem regni sui et normam obediẽe, ita ut illi fiant subditi regni sui q captivetr sub obediam veritatis Eglij, eamq cognoscant ament ac faciant qd sit veritas in supp. aliquoties vidimus, uti et qd sit facere veritatem, et deum in Spũ colere et adorare et veritate cap: 1. 3. et 4. sc. veritas nil aliud ẽ q id q verè in rebus ẽ, ita ut rerum vera nãa, attributa, pprietates, modi et earum ad se invicem relaões veræ sint totidem veritates, et quot st res, rerum modi et relaões, tot st veritates; verum qndo xtus loqtr absolute de veritate et sine determinaõe p.d. illgit veritatem eam, q ẽ oĩs q. veritatis compendium et summa, et sine q nulla veritas rectè cognosci pt; talis veritas ẽ veritas de deo, q deus et qs sit, unde tum seqtr, q et qõo colendus sit, hæc veritas ẽ veritas principalis et fundamentalis in nãa, sine q nulla alia recte cognosci pt, atq ita fundamentum et columna sapiæ, ut rectè Maimonides, primum enim Ens ẽ primum verum, aut inde derivatr õe verum, nil et verè cognosci pt, nisi referatr ad primam caam suam, vera enim cognitio ẽ cognio rei p caam, itaq tum demum res cognoscimus et rerum ordinem, qndo cognoscimus oĩa ẽe ex deo p deum ad deum, atq ita ad gloriam dei Creatoris, Conservatoris et Gubernatoris, inde deducitr porrò oĩs veritas de officio hoĩs et relaõe, deq pietatis et impietatis exitu, uno verbo, oĩs veritas inde deducenda et reducenda, In grãa veritas fundamentalis ẽ veritas de xto, atq ita testimonium illud dei, q vita sit in filio, ita ut vitam habeat q filium habet 1. Joh: 5. s. q Jesus venerit in mundum salvare peccores 1. Tim: 1. 1. Joh: 4. qobrem mysteriũ

illud

Cap: 18.

illud pietatis magnum, q deus sit manifestatus in carne, columna et firmamentum veritatis vocatur 1. Tim: 3. v. 15. et 16. neque enim quicquam rectè cognosci potest à peccatore ad dei gloriam et hominis salutem, nisi cognoscat quid et quomodo deus fieri velit deus peccatoris in Christo, nisi cognoscat Christum ut perfectam salutis causam, et modum communionis cum Christo, hoc est, nisi cognoscat, quod Christus nobis factus sit à deo sapientia, justitia, sanctificatio et redemtio 1. Cor: 1. v. 30. et illa veritas fundatur in prima, quia enim deus est, et talis est, hinc et tali modo potest et vult fieri deus peccatoris in Christo, ita ut veritas quae in Christo est, confirmet veritatem quae in deo est, et ita in mysterio patris et Christi omnes thesauri sapientiae et scientiae reconditi sunt Col: 2.

Et hoc docet Christus quando volens docere se venisse ad regnandum, dicit se venisse ut attestaretur veritati s. testaretur de veritate; testari de veritate est eam verbis factisque patefacere et quidem ita ut manifesta fieri possit ad conscientiam aliorum, hoc Christus fecit verbis in omnibus suis sermonibus quae repraesentantur nobis in historia Ecclesiastica, in quibus et quis qualisque deus sit et quomodo colendus, quaque ratione velit fieri deus peccatoris, docuit, fecit hoc factis quando ea fecit et passus est, quibus glorificatur deus et salvatur homo, utroque modo nomen dei notum fecit et deum glorificavit ut vidimus cap: sup. Ita simul implevit omnes typos et promissiones quae in ipso factae sint ναὶ καὶ αμὴν 2. Cor: 1. uti in ipso est corpus et veritas umbrarum Col: 2. porrò quando Spiritum veritatis effudit qui duceret Apostolos et per eos alios in veritatem et quidem omnem, ut supra promisit cap: 16. imo omnibus factis quibus prophetarum et dictorum suorum, omnisque divinae revelationis veritatem probavit et probabit indè ab ascen-

sione

soē in coelum usq; ad ultimum judicium, st̄ totidem testimo-
nia de veritate, ss qōo veritas in xto sit diximꝰ plixiꝰ
ad cap: 1. v. 17. ut n̄ sit opus ea hic repetere plixiꝰ.

Facit autem hoc ad adstruendum, qd et qōo rex sit, q
enim hoc modo testatꝫ de veritate is ē rex, xtꝰ enim ita
testatꝰ ē de veritate, ut n̄ tm̄ sit testis fidelis Apoc: 3.
ss cum autoritate, ut deꝰ manifestatꝰ in carne, q q̄ndo na-
tꝰ fuit ut impleret typos et pmissoēs, easq; veras faceret,
et porrò tum ipse, tum p ministros et Spm̄ suum variaq; fa-
cta testaretꝫ de sua veritate, n̄ potuit n̄ rex ēē eꝰ ppli, cꝰ
cāa venerat in mundum, factꝰ ex muliere, et factꝰ sub legem,
ut eos liberaret ab execraōe legis Gal: 3. et 4. eos enim re-
dimendo emit in peculium, ut paulo ante vidimꝰ, pterq; q
illorum rex ēēt jure creaōis et conservaōis, et pterea ita te-
tans de veritate ut ea manifesta fieret ad aliorum consciam,
etiam regnum dei stabilivit, siqdem nemo poīt veritatem
rectè cognoscere nisi deum amet, et illi obediat, nemo et co-
gnoscere rectè veritatem q̄ in xto veritas ē, nisi xtm agno-
scat dnūm suum, illiꝰq; revereatꝫ impium, et porrò deum et
pxm amet, deumq; ac xtm corpore ac spū glorificet.

Et hoc docet xtꝰ jam q̄ndo indolem subditorum suorū ex-
primit, addens, eos q sint ex veritate, vocem suam audire,
qd sit veritas cum viderimꝰ, flē ē illgere, qd sit ēē ex veri-
tate ē p.d. veritatem q̄ in deo et xto ē cognoscere et amare
p verbum veritatis à deo regenitum ēē ut ē Jac: 1. veritati
se subjicere p obsequm, veritas enim ea raōe statuitꝫ q.
principium, ut ita loquar ac semen ac māa, ex q̄ qs fictꝰ

et

Cap: 18.

et formatus sit, quando enim veritas cognoscitur, ita ut ajo inscribatur, et ita q. ipse ajus veritatis induat naam per cognitoem et amorem veritatis, et induat ita formam illius s. ut e Rom: 6. tradatur in typum veritatis et veræ dra, tum verè dici pt hoem ee ex veritate, q Jac: 1. dicitur ex veritate regenitum ee s. per verbum veritatis conf: 1. Pet. 1. v. 23. de talibus dicit Xtus, q audiant vocem ipsius, vox Xti e dra Xti q tum ipse docuit in terris, tum per spm suum et Aplos, Xtus nil loq potuit nisi veritatem, e enim testis ille verus Apoc: 3. imo e ipsa veritas Joh: 14. unde nullum men-dacium et nullus dolus potuit ee in ore eus Es: 53. In spee Xtus veritatem docuit n tm quando docuit id q verum e de deo et religoe, sz et quando veritatem docuit oppositè ad pmissoes et typos, ita enim veritas per ipsum et facta Joh: 1. hinc q patet, qd sit audire vocem Xti, npe attendere ad dram Xti, et ad veritatem q docuit ipse et Spus eus per Aplos, eam examina-re donec se pbet conscie, ea meditari et ppendere do-nec cognoscatur eam ex deo ee, porro eam amare, e enim veritas amabilis sua naa, et hoo naalr cupidus cognoscendi ve-ritates, impr. eus q docet verum bonum, etsi oes eum instinctu n rectè sequantur hinc 2. Thess: 2. et Rom: 2. reprehenduntur q mendacium magis amant q veritatem; sz pterea audire vo-cem alicus e illi obedire stylo Scre, ita quando deus jussit coelitus, hunc audite, voluit Xto obediam pstari ut loquenti verba dei conf: Exod: 23. et Deut: 18. unde Xtus supra cap: 10. dixit oves suas vocem suam audire v. illi obedire, p.d. enim q loqtur q docet et loquendo ac docendo jubet aut vetat aliqd, id eo fine facit, ut illi obediatur, neqs pt qsq audire q verum, quod

bonum

bonum, q justum ē, nisi obligetꝫ ad amorem ēꝰ et obediam, q ꝯ ex veritate st, et ex ea regeniti, adeo ut eam ament, illi n̄ pnt non audire et obedire voci xti, qppe q mera veritas ē, et quidem ea veritas, q n̄ tantum docet deum colere et adorare in veritate, ss et qua nulla pt ēē hoī magis amabilis, utpote q patefacit graam et misericordiam dei, et ostendit q raoē peccor reꝰ ēē damnaois pt fieri eum beatꝰ, ostendit enim illi caam salutis et modum eam consequendi, unde merito dicitꝫ xtꝰ n̄ tm eqtare in verbo veritatis, ss et graa ē effusa in labia ejus Ps: 45.

Patet autem quem nexum verba habeant cum prioribus, npe vult illos xtꝰ docere q et qles sint subditi illi in regno hoc, n̄ alij q q delectantꝫ veritatis cognioē, amore et obsequio, qqꝫ sedm eam sibi obsequantꝫ, et sint pii, justi et tempantes, n̄ autem q meditentꝫ bella, regna, divitias rapinas etc. q eo faciebat, ut agnosceret Pilatꝰ, regnum suum n̄ ēē de hoc mundo, aut se nil meditari q Cæsari Romano metuendum sit, non tam de regione q de religoē agi in regno suo et qdem vera.

Pilatꝰ cum hæc audiret, respondet primò qd sit veritas tum vero exiens ad Judæos dicit, se nullam in eo invenire culpam v. 38. q attinet inrrogaoēm illam, n̄ uno modo illgi pt, v ut sit contemnentis v ut sit absolventis et, priori modo scaret Pilatꝰ se veritatem tanti n̄ facere, ut de ea ipsum velit audire differentem, de ea disputare multum Philosophos et alios statuere ēē aliqd veri et certi, alios verò nihil ēē certum, nisi hoc q nil sit certum, et oīa consistere tm in opinione, et sibi nil cum istis scholasticis et imbraticis disputaoibꝰ negotij ēē, q sensꝰ, si sit hꝰ inrrogaois, impium arguit hꝰ hois

ejum

Cap: 18.

ajum, et plane irraole ē hoc eg dictum, qd enim pt magis de-
cere hoem q cognio veritatis, sine ea enim nulla scia, nulla
sapia, nulla vera virtg, nulla deniq vera felicitas ee pt, si
enim dat vera virtg et pietas ac religio, eg norma debet ee
veritas, neq enim deg coli pt, nisi qd et qs, qlisq vere sit
cognoscat, neq illi obedire pt, nisi cognoscant leges eg et qdem
veræ, nulla ē vera felicitas, si n sit verum bonum quo verè
det frui, verum autem bonum illud ē, q vere beatum efficit
et pmanens ē, ut nil magis ee poit nerium, nil magis utile,
q scire qd sit veritas, et hunc tn ajum, hanc mentem ee
multis ut veritatis cognioem cura sua indignam putent, expia
testat, minimum ē q scire laboro, inqt ille apud Juvenalem
de Jove qd sentis plerique evanidis rebg et n veris bonis
talia enim n st nisi pmanentia bona ita capiunt ut vera
bona, atq ita veritatem negligant; ss poet fortè et hoc modo
illgi verba Pilati ut dicere velit, qd ē veritas, an illa di-
gna ē pp quam accusaris ut rebellis, hæc utiq n ptinent ad
meum judicium, q n sum constitutg Judex veritatis, ss æqui
et iniqui, justi et injusti, adeo ut si inr te et Judæos hæc
saltem sit controversia, an tu an illi veritatem dicant, q
illi tn sibi arrogant p oibg gentibg, Ego te, ait, innocentem
qntm ad me poim absolvere, n pjudicant enim disputaoes
de veritate religois npe majestatis Cæsaris.

Hinc exiens dicit se nullam in eo invenire caam s. cul-
pam, npe pp quam ut κακόποιος si poena et morte digng,
pcipuum enim q quo accusatg fuerit, hoc ee, q regem se dixerit,
postq vero cognoverit, q n aliud regnum sibi tribuat q regnū

veritatis

veritatis, nullo modo judicare poē reum ēē criminis læsæ maje-
statis, et ita hoc in universum pnuncians, ostendit se oībꝰ
accusaōis capitibꝰ ritè examinatis, nil plane invenisse dignū
morte, imo nullam culpam, nullam fraudem, nullam vim, nullam
rebellionem sibi patuisse, et ita phibet testimonium innocentiæ
xti q nerium erat illegeremꝰ illum cum n̄ nosset peccum, pro
nobis peccum ēē factum, nostra pecca in crucem tulisse, et quæ
similia depradicat Scra, patet ēē indoles hoūm terrenorum,
q q̄ndo illis terrena relinquunt ꝯ patiunt, ut alij se delectent
veritatis cognioē, et se p eam felices putent.

V: 39. Postq hæc recensuisset Joaēs ostendit, q̄ raōe Pilatꝰ stu-
duerit xtm liberare, ꝯ frustra v. 39. et 40. omittit q̄dam, q̄
ab alijs Eglistis recensent, qōo npe missꝰ fuerit et q̄ occaōe
ad Herodem à Pilato, et inde iterum ad Pilatum, q̄ illic vi-
deri pnt. Pilatꝰ & cum ab Herode iterum ad illum eēt missꝰ
Jesus, illum studet liberare, q innocentem deprehenderat, et com-
modam videbat excogitasse raōem, quam ipsi suppeditabat con-
suetudo Judæorum, q in paschate solebant unum ex reis dimit-
tere impunitum, consuetudo illa unde judicat originem traxis-
se, q voluerint illa dimissoē rei memoriam recolere liberaōis
suæ ex Ægypto, q̄ tn̄ consuetudo, cum penderet ab ipsorum pla-
cito, et n̄ niteret pcepto dīo, imo illi contraria eēt, deꝰ enim
mandaverat, ut q sanguinem effundit, eꝰ sanguis effundet, n̄
erat laudanda ꝯ vituparanda potiꝰ, etsi speēm pietatis p se fer-
ret, qmdm oīs pietas, q̄ ἐθελοθρησκεία ē, potiꝰ ē impietas,
unde ubiq deꝰ in verbo suo reprehendit talia facta, et xtꝰ ex-
pbrabat Judæis, q p traditoēs suas legem dei abrogarent Matt:

15.

Cap: 18.

Matt: 15. qcqd sit, Pilatus volebat se accommodare moribus Judaeorum, impr. qa ea raõe oium opte videbat sibi põe fungi officio justi judicis et liberare insontem, q sane laudabile erat in Judice hoc, et etsi n liceat malum facere ut bonum inde consequatur, licet tn ex malo bonum facere ut ita loquar, et uti occaõe mali alieni ad pstandum officium aliquod deo aut pxo, petit & an velint Jesum sedm consuetudinam illam dimitti, et ut hoc facilius impetret optõem illis facit inr Jesum et Barrabam latronem, ut narrant alij Eglistae, et ex seq. v. satis patet; pterea Jesum vocat rege Judaeorum, idq fecit, ut alij Eglistae narrant, q sciret Jesum ee ex invidia traditum, qniam npe pplus illi adhaerebat ut visum in supp. haec oia videbant valida futura ad liberandum xtm; Comparaõ enim illa inr Barrabam seditiosum et latronem, eo erat comparata, ut si n oem ejurassent aqtatem, Jesum potius, q et dra et miraculis inclaruerat dimitti vellent, q pessimum hunc hoem, n nisi gravissis sceleribus nobilem et ἐπίσημον, ut loquunt alij Eglistae, Jesum potius, q tot beneficia pstiterat, q caecis visum, surdis auditum, claudis gressum, aegrotis sanitatem, imo mortuis vitam reddiderat, q latronem aliorum vitae insidiantem, à quo nil nisi malum exspectare poterant, Jesum, quem ipsi Judaei ob dram et miracula antea habebant p Messia et rege Judaeorum, et quem ppea regem facere volebant ut vidimus cap: 6. potius q seditiosum, q aptus natus erat Romanorum odium concitare et miseriam illorũ aggravare, psertim cum ipsi Judaei hoc tpre exspectarent regem Judaeorum, in quo oi n tm justia, sz et sapia et prudentia Pilati elucet, in tantum imitanda aequis Judicibus.

Nil

Nil verò hæc valent ad emolliendos Judæorum ãjos, q̃ n̄ tm̄ n̄ voluerunt Jesum dimitti sedm̄ consuetudinem, ss̄ diserte Barrabam illi ꝓtulerunt, et facti illiꝰ impietas notatꝫ ab Eglista, q̃ndo addit, q̃ fuerit latro. Clamor ille Judæorum tam fuit impiꝰ q̃ æqua ꝓpositio et conatꝰ Pilati et ꝓficiscebatꝫ n̄ ex æqtate, n̄ ex justĩa, ss̄ in primoribꝰ ex invidia et odio, q̃a ægrè ferebant tantam multitudinem xt̄o adhærere, et se à xt̄o tam acriter reprehendi tq. falsarios legis et cæcos cæcorum duces, imo tq. ꝓgenies Diaboli etc. in ꝑplo vero ex ꝓjudicio sive carnali judicio et furibundo quodam impetu, q̃a np̄e ꝑsuadebantꝫ à primoribꝰ Jesum n̄ ẽe ꝓmissum illum ducem et Regem, ss̄ seductorem, in quo illos confirmabat humilis xt̄i et abjectꝰ statꝰ, q̃ n̄ conveniebat cum illo Regis Messiæ splendore quem illi exspectabant, hinc & illum occidi voluerunt, q̃ sane mx̄a fuit impietas, et n̄ male huc transferre pm̄ꝰ ad hunc clamorem insanum, q̃ deꝰ Es: 5. imputat ꝑplo, np̄e q̃ ꝓ justĩa apud illos sit clamor, et illud Jer: 12. q̃ hæreditas ipsiꝰ vocem suam contra ipsum sustulerit ut leo in sylva, ea raõe impleverunt ꝓphĩam ẽt Deut: 32. q̃ rupem salutis sceleratè et tq. scelestum sint tractaturi, ꝓterq̃ enim q̃ Jesus ẽt insons, Comparaõ illa auget injustĩam, erat enim Barrabas Latro et seditiosꝰ, isq̃ insignis et notꝰ ut narrant alij Eglistæ, qõo duplicem stultĩam ꝑplꝰ committit, justum vult condemnari, reum absolvi, q̃ utrumq̃ tn̄ abominaõi deo ẽ, ut docet Salomo; n̄ desunt q̃ putant hꝰ rei typum xt̄i np̄e et Barrabæ fuisse duos illos hircos in die magnæ Expiatõis, neq̃ forte admodum incomodum hoc conveniret cum ea sentĩa, q̃ ꝑ alterum hircum q̃ cessit azazeli ꝑplm judaicum adumbratum putant,

Barra-

Barrabas enim latro comode repraesentat Judaeos, q justum occi-
derunt et injustum dimitti voluerunt, ut exprobrat illis Petrus Act:
3. v. 14. forte et hoc mysterium subee cogitari pt, ut cogitemus
hoc judicium adumbrasse q. judicium Dei, coram quo repraesen-
tabant q. humanum genus tq. mortis reum, et xtus innocens, cus tn
hic erat eventus, ut xtus innocens condemnaret, hoes rei electi
npe liberi dimitterent, xtus enim p mortem suos liberavit à morte,
et etsi mors xti tam fuerit salutaris, ut ea sit nra vita, Judaei
tn ideo n pnt excusari, quorum impia fuerunt consilia et facta
et dicta quoq meriti fuerunt, ut cum vellent dimitti latronem,
ipsi gladio perirent et caderent, et q sanguinem innocentem ef-
fundebant, ut illorum sanguis effunderet sedm sentiam Dei,
q et ipsi postularunt et eventus probavit, q raoe Deus ju-
stitiam suam demonstravit luculentissime.

Cap: 18.

Cap: XIX.

Quatuor hujus capitis constitui pnt partes. Prima
continet continuavem eorum q gesta st in Ptorio usq ad v. 13.
Secunda hriam eorum q facta Pilato sedente p tribunali ad v. 17.
Tertia eorum q gesta in loco supplicij Golgata usq ad v. 31.
Quarta eorum, q mortem xti secuta st, usq ad finem.

In prima parte npe continuaoe hriae gestorum in
Ptorio, occurrit

1. Flagellao Jesu facta jussu Pilati v. 1.

2. Illusio